

Akademien för hälsa, vård och välfärd

FÖRÄLDRASKAP HOS ADOPTERADE FÖRÄLDRAR

Adoption som en livslång process

SOFI AHMAD POUR KERMANSHAHI
MERVEILLE MUKANYA

Huvudområde: Socialt arbete
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Socionomprogrammet
Kursnamn: Examensarbete inom socialt
arbete
Kurskod: SAA056

Handledare: Eric Svanelöv

Termin: Termin 6

FÖRORD

Att skriva en C-uppsats är tidskrävande och är en lång process därför vill vi tacka viktiga nyckelpersoner som har gjort det möjligt för oss att skriva uppsatsen.

Ett hjärtligt tack till intervjupersonerna som valde att delta i vårt arbete och delade med sig av sina erfarenheter, utan ER hade det inte blivit någon uppsats. Vår handledare Eric Svanelöv som har varit till stor hjälp och gav oss stöd genom hela processen. Och alla som har trott på oss, stort tack.

Merveille och Sofi

FÖRÄLDRASKAP HOS ADOPTERADE FÖRÄLDRAR

Författare: Sofi Ahmad Pour Kermanshahi & Merveille Mukanya

Mälardalens universitet

Akademien för hälsa, vård och välfärd

Socionomprogrammet

Examensarbete inom socialt arbete, 15 högskolepoäng

Vårtermin 2022

SAMMANFATTNING

Denna uppsats handlar om adoption utifrån identitet och anknytning och fokuserar på hur föräldraskap påverkas av dessa faktorer. Syftet är att undersöka hur internationellt adopterade vuxna upplever sitt föräldraskap och hur detta påverkas i förhållande till identitetsutveckling och anknytning. Tidigare forskning har visat att det inte finns endast ett sätt att uppleva adoption på, utan erfarenheter skiljs åt från individ till individ. Det har visat sig finnas ett begränsat utbud av forskning av ämnet adoption och föräldraskap och där resultatet varierat. Uppsatsen utgår ifrån en kvalitativ metod, då denna anses som mest passande för att kunna ta del av intervjupersonernas egna erfarenheter och tankar kring föräldraskap som adopterade. Materialet är insamlat genom semistrukturerade intervjuer från sex individer som blivit adopterade till Sverige och materialet har sedan analyserats utifrån en tematisk analysmetod. Resultatet visar att adoption har påverkat adopterade individers föräldraskap på så sätt att utseendemässiga likheter och att ha samma blod är av stor betydelse, samt upplever större kontrollbehov och separationssvårigheter. Det framkommer även att adopterade inte kan tänka sig att adoptera själva, vilket förklaras med att det inte anses vara enligt barnets bästa.

Nyckelord: Adoption, Internationella adoptioner, Föräldraskap, Identitetsutveckling, Anknytning

PARENTHOOD IN ADOPTED PARENTS

Author(s): Sofi Ahmad Pour Kermanshahi & Merveille Mukanya

Mälardalen University

School of Health, Care and Social Welfare

The Social Work Program

Thesis in Social Work, 15 credits

Spring term 2022

ABSTRACT

This study explores adoption based on identity and attachment and focuses on how parenting is affected by these factors. The purpose of this study is to investigate how transnational adopted adults experience their parenthood and how this is affected in relation to identity development and attachment. Previous research has shown that there is not only one way to experience adoption, but experiences are separated from individual to individual. There has been a limited range of research on adoption and parenting and where results have varied. The study is based on a qualitative method, as this is considered most suitable for being able to take it from the participants' own experiences and thoughts about parenthood as adopted. The material is collected through semi-structured interviews analyzed based on a thematic analysis method. The results show that adoption has affected the parenting of adopted individuals in such a way that similarities in appearance and having the same blood are of great importance, as well as experiencing a greater need for control and separation difficulties. It also appears that adoptees cannot imagine adopting themselves, which is explained by the fact that it is not considered to be in the best interests of the child.

Keywords: Adoption, Transnational Adoptees, Parenting, Identity development, Attachment.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	3
1.1. Syfte	5
1.2. Frågeställningar	5
1.3. Avgränsning	5
2. LITTERATURGENOMGÅNG	5
2.1. Adoption som livslång process	5
2.2. Föräldraskap	7
2.3. Sammanfattning av litteraturgenomgång.....	8
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	9
3.1. Anknytningsteori	9
3.2. Identitetsutveckling	10
4. METOD	11
4.1. Val av metod.....	12
4.2. Semistrukturerad intervju	12
4.3. Urval och datainsamling	12
4.4. Litteratursökning	13
4.5. Dataanalys.....	13
4.6. Forskningsetik	14
4.6.1. <i>Informationskravet.....</i>	<i>14</i>
4.6.2. <i>Samtyckeskravet.....</i>	<i>15</i>
4.6.3. <i>Konfidentialitetskravet.....</i>	<i>15</i>
4.6.4. <i>Nyttjandekravet .....</i>	<i>15</i>
4.7. Metodkritisk reflektion	15
5. RESULTAT OCH ANALYS	16
5.1. Varierad anknytning	17
5.2. Bearbetning av trauma.....	20

5.3. Berövande av identitet	23
5.4. Vikten av utseendemässiga likheter och relationen till barn	25
5.5. Tacksamhetskultur och tacksamhetskänsla.....	27
6. DISKUSSION	29
6.1. Resultatdiskussion	29
6.1.1. <i>Hur upplever adopterade föräldrar sitt föräldraskap?.....</i>	<i>30</i>
6.1.2. <i>Hur ställer sig adopterade personer till att själva adoptera?.....</i>	<i>31</i>
6.1.3. <i>Kritisk reflektion.....</i>	<i>32</i>
6.2. Metoddiskussion	33
7. SLUTSATSER	34
REFERENSLISTA	35
BILAGA 1:	
INFORMATIONSBREV.....	1
BILAGA 2:	
INTERVJUGUIDE.....	2

1. INLEDNING

Historiskt har adoption till stor del handlat om föräldralösa barn som togs hand om av andra vuxna släktingar eller andra vuxna i närsamhället. I modern tid när myndigheter involverades mer handlar det främst om barns överlevnad, hälsa och försörjning. Efter andra världskriget började internationella adoptioner av utomeuropeiska och utomnordiska barn bli av i samband med Sveriges bistånds- och missionsinsatser då svenskar kom i kontakt med barn i fattigdom som kunde hjälpas till en ny familj i Sverige. På 1960-talets slut ökade de internationella adoptionerna medan adoptionerna av nordiska barn, så som svenskar och finländare, minskade först för att sedan nästan helt försvinna på 1970- och 1980-talen (Nationalencyklopedin, 2022; Stier, 2003, 2019).

Adoptionsforskningen i Sverige uppstod från och med det sena 1960-talet och utvecklades på 1970- och 80-talen. Den hade från början fokus på om de utländska adoptivbarnen knöt an till sina svenska adoptivföräldrar och anpassade sig till skolan, uppväxten och de svenska samhällsförhållandena. Forskningen visade att adoptivbarnen hade generellt knutit an till sina adoptivföräldrar och acklimatiserat sig i Sverige. Adoption betyder att uppta en person som sitt eget barn och inom det västerländska sammanhanget har adoption betydelsen att ett nytt familjerättsligt förhållande uppstår. Syftet med en adoption i västvärlden är att uträtta ett rättsligt familjeförhållande mellan den eller dem som adopterar, adoptanterna, och adoptivbarnet som är lik en biologisk familj. Ett adoptivbarn behandlas i rättslig aspekt såsom kulturellt och socialt som adoptivföräldrarnas barn och inte som barn till sina biologiska föräldrar (Nationalencyklopedin, 2022; Socialstyrelsen, 2022).

Adoption är en livslång process och det finns stödtjänster som fokuserar på barnens och ungdomars omsorgsbehov men det saknas stödtjänster när dessa individer blir vuxna. En viktig aspekt av adoption är utvecklingen av ens identitet vilket är en process som påverkas av betydelsefulla livshändelser (Egan m.fl., 2022). Att bli en förälder räknas som en betydelsefull händelse och påverkar individer på olika sätt. Det är viktigt att undersöka hur föräldraskapet påverkar adopterade individer för att de genomgår redan en annan process, adoption, innan de blev föräldrar vilket kan ha antingen en positiv eller negativ påverkan på de beroende på hur bra de knöt an till sina föräldrar (Despax, 2021). Socialstyrelsen (2022) förklarar att adoption kan ha betydelse under hela livet och att behov därför kan uppstå i olika skeden av livet. Att inte uppmärksamma och bemöta dessa behov kan resultera i psykisk och social ohälsa. Kartläggningen som gjorts har visat att det finns en kunskapsbrist om adoptionspecifika behov och att stödet från socialtjänsten behöver utvecklas. Stöd och uppföljning efter att en adoption har skett saknas och det har visats sig vara svårt att upprätthålla en viss kompetens inom kommunerna gällande adoption. Socialstyrelsens (2022) genomförda analys om hur hälso- och sjukvård samt socialtjänsten bemöter adopterade personers behov har visat att stödet inte motsvarar de behov som finns. Anledningen bakom denna brist kan bero på att det har blivit en minskning av antalet internationellt adopterade barn i Sverige. Detta resulterar i att det inte är många kommuner som tar hand om adoptionsfrågor och därför leder till en erfarenhetsbrist och en kunskaps- och kompetensbrist hos de olika förvaltningar (Socialstyrelsen, 2022).

I Sverige finns det idag en kunskapsmyndighet inom internationella adoptioner, så kallad myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF, som arbetar för att det ska ske lagliga och etisk godtagbara adoptioner i Sverige. En viktig del av deras arbete är insamlad kunskap genom statistik. Statistiken som de framställer är uppgifter hämtade från Statistikmyndigheten (SCB) och från Registret över Totalbefolkningen (RTB). Denna kunskapsmyndighet arbetar för att tydliggöra den årliga statistiken om antalet utomnordiskt födda barn mellan ålder 0–17 år som adopterats i Sverige och där folkbokföringen skett inom det närmsta året. De insamlade uppgifterna från 2021 visar att det året anlände 118 barn i adoptionssyfte till Sverige, vilket i jämförelse med tidigare år visar att det har skett en minskning av antalet internationella adoptioner (MFoF, 2022).

Adoption är ett relevant ämne ur ett socialarbetarperspektiv då det kom cirka 18 733 internationella adopterade barn mellan 0–21 år förra året till Sverige (Statistikdatabasen, 2022). Det finns en stor sannolikhet att som socionom arbeta med adoptionsutredningar eftersom det är en del av socialtjänstens uppdrag. Detta innebär att socialarbetare borde ha en bred kunskap om hur dessa upplever sin vardag då det är en målgrupp som de kommer i kontakt med i sitt arbete vid handläggning av adoptionsärenden. Eftersom adoption är en livslång process är det viktigt att hjälp finns tillgänglig för att kunna stödja adopterade föräldrar i deras föräldraskap. Genom att ingripa tidigt kan man undvika olika sociala problem som kan uppstå om dessa personer inte får hjälp (Socialstyrelsen, 2022).

Utifrån att de adopterades röster oftast saknas i adoptionsammanhang blir adoption ett relevant ämne ur ett socialarbetarperspektiv. Det är av stor relevans att sprida kunskap bland de yrkesgrupper som arbetar med adoption och adopterade. Detta innebär allt från handläggare vid adoptionsorganisationer, psykologer, psykiatriker och läkare samt socialarbetare som kommer i kontakt med adopterade som klienter. Genom att erbjuda rätt stöd och uppföljning kan arbetet göras på ett förebyggande sätt och minska risken för att denna målgrupp hamnar i olika sociala problem. Utifrån senare tids adoptionsforskning som påvisat högre psykisk ohälsa hos utlandsadopterade blir detta särskilt viktigt. Det har visat sig finnas brister för hur adopterade vuxna upplever sitt föräldraskap och adoptions påverkan på föräldraskapet. Förutom detta är det viktigt att sprida mer kunskap om de adopterades erfarenheter då Sverige och resterande av de nordiska länderna härbärgerar de största utlandsadopterade population i världen (Hübinette, 2007). Fokus kommer att ligga på internationell adoption och perspektiv på deras liv och föräldraskap utifrån anknytning och identitet.

Sammanfattningsvis visar tidigare studier att det finns ett stort behov av forskning för att få en bättre förståelse av föräldraskap hos adopterade för att kunna hjälpa. Adopterade individer är en grupp som socionomer kommer i kontakt genom olika uppdrag som exempelvis vid adoptionsutredningar, familjerätten etcetera. Det är därför viktigt att ha en djupare kunskap om denna grupp för att kunna erbjuda och stödja de i olika skeden i livet som vid föräldraskap.

1.1. Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur adoption som en livslång process påverkar föräldraskapet hos föräldrar som blev adopterade när de var barn utifrån identitet och anknytning, samt om deras erfarenhet av adoption påverkar deras syn på föräldraskapet.

1.2. Frågeställningar

1. Hur upplever adopterade föräldrar sitt föräldraskap?
2. Hur ställer sig adopterade personer till att själva adoptera?

1.3. Avgränsning

Utifrån att internationellt adopterade idag är den vanligaste adoptionsformen i Sverige avgränsas studien till det. Internationellt adopterade syftar till barn som har adopterats över landsgränserna, där barnet inte kommer från samma land och inte har samma etnicitet som adoptivfamiljen. De adopterades perspektiv på deras liv och föräldraskap utifrån anknytning och identitet kommer att ligga som fokus i arbetet.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

Detta avsnitt redogör för tidigare forskning inom adoptionsforskning och föräldraskap. Genom att presentera tidigare forskning kan det bidra till en djupare förståelse för det valda området.

2.1. Adoption som livslång process

Adoptionsforskningen i Sverige har varit något begränsad och har främst fokuserat på uppväxten hos adoptivfamiljer och den psykosociala anpassningen hos adopterade i barndomen och tonåren. Erfarenheter av vuxenlivet och föräldraskap hos de adopterade har därför endast undersökts marginellt (Hübinette m.fl. 2016, Greco m.fl., 2015). Det stadiet, föräldraskap, i livet är avgörande för att kunna fortsätta forma sin egen identitet och kunna bestämma sin roll i det sociala sammanhanget och ta viktiga beslut vad det gäller familjebildning och intima relationer (Greco m.fl. 2015). Adoption är en livslång process som fortsätter att påverka adopterade mycket längre än under barndomen. Att bli vuxen är ett viktigt steg i en människas liv för det är då val görs om romantiska förhållanden och om man ska eller inte ska bilda familj. Även om ingen enighet har nåtts i denna fråga har några forskningar hittills visat att adopterade vuxna löper särskild risk för psykiska problem. De är

ibland mindre välanpassade än icke-adopterade vuxna och är mindre anknutna. Denna möjliga sårbarhet kan påverka deras relationer, särskilt romantiska. Vuxna som adopterades som barn har visat sig vara mindre lyckligt gifta än befolkningen i allmänhet och vissa av de upplever allvarliga relationella problem som kan framträda som rädsla att bli övergiven, svårt att lita på folk, ett behov av kontroll och en känsla av att inte förtjäna att bli älskad. Adopterade har också visat sig vara två gånger mindre villig att skapa intima relationer, gifta sig och leva med en partner än icke-adopterade individer (Bouteyre m.fl., 2021).

Adopterade personer kan uppvisa utvecklings- och psykiska problem av olika svårighetsgrader. Själva händelsen av adoption kan vara känslomässig och kan leda till trauma. En pågående upplevelse av negativa livsförhållanden och anknytningssvårigheter kan resultera i sämre självkänsla, svårigheter i relationer, identitetssvårigheter och svårigheter i att kunna känna en känsla av välbefinnande (Brodzinsky, 2022). Adopterade vuxna skulle kunna vara mer utsatta för psykisk ohälsa, uppleva otrygg anknytning och svårigheter i sina relationer. Adopterades egna perspektiv är inte något som har fått stort utrymme i olika forskningar då det oftast fokuserat på adoptivföräldrarnas perspektiv. Adopterade har med tiden tagit mer plats där de kunnat diskutera deras egna upplevelser (Despax m.fl., 2021).

Adopterade upplever en känsla av att inte bli förstådda av andra runt omkring en förutom andra adopterade vilket har gjort att de upplever en känsla av utanförskap, att inte tillhöra någonstans (Hübinette m.fl., 2008; Martinell Barfoed, 2008). Utifrån den bristen som funnits har adopterade känt en känsla av utanförskap vilket därmed påverkat deras hälsa (Hübinette m.fl. 2008). Duncan m.fl. (2021) belyser att adopterade barn och unga är utsatta för större risk att uppleva psykisk ohälsa och utåtagerande beteenden, där är det viktigt att lyfta upp vikten av omgivningen och dess påverkan. Dessa riskfaktorer kan leda till att gruppen utsätts för och upplever mer stress, vilket också kan bli en ökad stress vid föräldraskap. Hübinette (2007) lyfter en viktig aspekt av adoption som är problematiken med rasifieringen som adopterade utsätts för och utlandsadopterade icke-vita utseendet. De adopterade växer upp i ett samhälle där de lär sig språket, beteendet med mera. Det är när de adopterade inträder i samhället som de utseendemässiga olikheterna börjar accentueras och de rasifieras av omgivningen. Oavsett hur mycket de anpassar sig i samhället har de inte möjlighet att verkligen känna sig som en del av samhället då de inte alltid kommer att uppfattas som svenskar. Utlandsadopterade blir i stället rasifierade och sammanlänkande som annorlunda, en upplevd brist och en icke-västerländskhet. Den icke-vita utseende blir för den adopterade en olustig och ofrivillig detalj och leder till en ständig oro, stress och osäkerhet. Omgivningens bemötande av de adopterade skils även åt beroende på kön. Adopterade män blir utsatta för våldshandlingar, medan kvinnor utsätts främst av verbala och sexuella trakasserier, som också kan leda till övergrepp och fysiska påhopp. På grund av den ständiga påminnelsen om de adopterades olikheter blir de ständigt kopplade till främlingskap, icke-västerländskhet och invandrarskap.

Om vuxna adopterades potentiella utsatthet påverkar deras förmåga att ha goda äktenskapliga relationer, eller samboende, kan det antas att det också inverkar på deras familjeliv när det gäller föräldraskap. Att bli förälder är en livsförändrande händelse för vem som helst och som kräver justering på både individuell och dyadisk nivå. När adopterade blir

föräldrar brukar deras adoptionshistorik återaktiveras. Denna återuppstående kan bli en smärtsam upplevelse i synnerhet om adopterade har obesvarade frågor om deras ursprung. Despax m.fl. (2021) betonar att partners representationer av dessa adoptionshistorier också påverkar adopterades förhållande till sitt förflutna. Partners till de adopterade kan vara antingen en skyddande faktor eller riskfaktor när det förflutna dyker upp igen.

När adopterade blir föräldrar brukar de möta specifika problem. Dessa kan vara rädslan för att förmedla problematiska genetiska egenskaper, vikten av den biologiska kopplingen, rädslan att överge sitt barn och problem med att identifiera sig med sina biologiska-och adoptivföräldrar. Dessa aspekter kan förklara varför vissa adopterade har en lägre längtan att skaffa barn än icke-adopterade, är ofta äldre när de får sitt första barn och kan överge tanken att bli förälder. En annan sak som också borde nämnas är att när adopterade blir föräldrar brukar föräldraskap bli en potentiell källa till motståndskraft för dem. Att bli förälder beskrivs ibland som en pånyttfödelse eller ett sätt att reparera det förflutna eftersom det gör det möjligt för adopterade att se över sin historia och ge mening åt hittills olösta konflikter (Despax m.fl., 2021, Pinkerton, 2011).

2.2. Föräldraskap

Föräldraskap räknas som ett stort steg i en individs liv. Stressen som medföljer föräldraskapet kan utvecklas av olika variabler som är relaterade till föräldrars psykologiska, biologiska, sociala, kulturella och sociodemografiska egenskaper och därför kan föräldraskapet vara särskilt utmanande för adopterade. Det finns däremot inte mycket forskning som belyser adopterade i föräldraskap. Stressen av att bli föräldrar kan påminna de adopterade om deras egna tidigare erfarenheter, vilket kan bli smärtsamt. Despax m.fl. (2021) skriver att adopterade var medvetna om den påverkan som adoption kan ha på deras roll som föräldrar. Adoption kan ha inverkan på kvaliteten på adopterades relation till sina barn och till föräldraskapet. Konsekvenserna av att bli förälder innebar en rädsla att inte leva upp till föräldraskapet och rädsla för att överge barnet och ifrågasätta sin egen identitet. En egenskap hos adopterade i förhållande till föräldraskapet är den förstärkta betydelsen av den biologiska kopplingen (Despax m.fl., 2021, 2022). Adopterade kan ha en längtan till att ha samma blod som barnet eller en fysisk likhet. Att bli förälder kan främja ett slags helande för de adopterade föräldrar vilket är något som Despax m.fl. (2021, 2022) och Greco m.fl. (2015) styrker. Att vilja ha en utseendemässig likhet till de biologiska barnen kan förklaras av en genomförd studie. En icke-vitt utseende i ett samhälle där majoriteten av befolkningen är vita leder till att adopterade upplever diskriminering och utanförskap (Hübinette m.fl., 2016) och därför blir fysiska likheter med barnet något viktigt i deras föräldraskap. Den fysiska likheten kan kopplas omedvetet av de adopterade till dennes födelsefamilj och dessutom bevarar barnet familjens släktlinje, historia, värderingar och allt annat som har överförts (Greco m.fl., 2015). Hübinette (2007) skriver att internationellt adopterade vittnar om hur den svenska omgivningen hela tiden påminner dem om och rasifierar deras icke-vita kroppar. De adopterade rasifierade upplevelser understryker också med all önskvärd tydlighet hur utseendebaserade svenskheten och västerländskheten trots allt är bortom allt tal om

diskriminering på grund av skillnader i religiösa motsättningar, seder och bruk eller bristande språkkunskaper.

Egan m.fl. (2022) skriver att när adopterade individer blir föräldrar brukar det vara en tid då de omprövar sin identitet och hur de ser på deras biologiska mamma samt familjerelationer. Dessa reflektioner börjar under graviditeten när adopterade individer reflekterar över deras adoptiva föräldrarnas erfarenhet av infertilitet och ovetande om deras medicinska historia. Uppkomsten av tidigare obesvarade frågor kan påskynda en process av förhöjd nyfikenhet. Detta leder till utmaningar för identiteten vilket vidare kommer att påverkas av påföljande försök att söka svar. Därmed ger föräldraskapet möjligheten för individen att omvärdera sin adoptionshistorik. Adoption är en livslång process och det finns stödtjänster som fokuserar på barnens och ungdomens behov men det saknas stödtjänster när dessa individer blir vuxna. En viktig aspekt av adoption är utvecklingen av ens identitet vilket är en process som påverkas av betydelsefulla livshändelser så som föräldraskap.

Det är viktigt att belysa att det inte finns någon enstaka upplevelse av adoption. Alla upplever adoption olika beroende på den sociala situationen och anknytning till adoptivfamiljen. Barnen adopteras i olika åldrar, kommer till sina familjer genom olika vägar, har olika erfarenheter med sig och växer upp i olika typer av familjer. Detta innebär att adoption är, såsom även Brodzinsky m.fl. (2022) skriver, en heterogen livserfarenhet, där vissa adopterade är mer benägna att redan i ett tidigt stadie möta motgångar och trauman och uppleva svårigheter i att integrera sig. Erfarenheter av adoptionen kan skiljas åt mycket utifrån det sammanhang och miljö man befinner sig och utvecklas i och därför är det intressant att få en djupare förståelse för de som blivit adopterade. Även utifrån att det inte finns mycket forskning inom området i Sverige kan detta arbete bidra till att fylla en kunskapslucka.

2.3. Sammanfattning av litteraturgenomgång

Forskningen kring adopterade som är föräldrar är begränsat och leder till en kunskapslucka. Adopterades röster saknas oftast i adoptionssammanhang och deras egna perspektiv är inte något om har fått stort utrymme i olika forskningar (Despax, m.fl. 2021, Hübinette, 2007). Såsom Bouteyre m.fl. (2021) skriver är adoption en livslång process som påverkar adopterade mycket längre än barndomen. Det finns även en enighet i tidigare forskning att adopterade blir utsatta för större risk att uppleva utåtagerande beteende och psykisk ohälsa (Despax m.fl. 2021, Duncan, m.fl. 2021, Hübinette, 2007). Hübinette (2007) skriver att de utsätts även för rasifiering, blir oftast påmind om deras härkomst och föräldraskap leder till ökad stress. Den rasifieringen som de adopterade utsätts för grundar sig i de utseendemässiga olikheterna och blir för den adopterade en ofrivillig detalj som resulterar i en känsla av utanförskap (Hübinette, m.fl. 2008, Martinell Barfoed, 2008) samt en ständig osäkerhet, oro och stress (Hübinette, m.fl. 2007). Utsattheten kan i sin tur påverka deras förmåga att ha goda äktenskapliga relationer samt påverka deras föräldraskap (Despax, m.fl. 2021).

Föräldraskap är ett stort steg i livet. Adopterades erfarenheter av deras egen adoption kan ha en påverkan på deras roll om föräldrar. Den adopterades psykologiska, biologiska, kulturella,

sociodemografiska och sociala egenskaper kan utvecklas i samband med föräldraskapet och därmed bli särskilt utmanande (Despax, m.fl. 2021). Identiteten omprövas (Egan m.fl. 2022) och kvaliteten på relationen till egna barn påverkas (Despax, m.fl. 2021, 2022).

Tidigare forskning har visat att fokus har främst riktats mot adoptivföräldrar vilket leder till en brist kring forskning som lyfter upp adopterade själva. Det finns stora kunskapsbrister bland de yrkesgrupper som arbetar med adopterade och adoption vilket resulterar i bristande hjälp för denna målgrupp. Mer kunskap behöver spridas för att förstå de adopterade bättre och därmed erbjuda rätt stöd då det är en stor del av populationen i Sverige och resterande av de nordiska länderna (Hübinette, 2007). Utifrån detta återstår det att forska mer kring adopterades föräldraskap.

3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Detta avsnitt redogör för de teorier, anknytningsteori och identitetsutveckling som valts ut till denna studie att presenteras samt beskrivas, detta för att bidra till en större förståelse gentemot studiens frågeställningar men även den slutgiltiga analysen.

3.1. Anknytningsteori

Anknytning handlar om förmågan att bilda och vidmakthålla emotionella band till andra individer, till exempel bandet mellan barn och deras primära omsorgspersoner. Anknytning handlar också om hur barn försöker förstå sig själva, vuxenvärlden och sin egen roll i världen. Förmågan att skapa anknytningar anses vara avgörande i utvecklingspsykologi för att anknytning är en grundläggande komponent när det gäller den sociala utvecklingen och för att den kan förutse olika funktionsnivåer. Både kvaliteten och karaktären av barns anknytningar samt relationer kan påverka den kommande utvecklingen (Killén, 2009; Parrish, 2012).

Anknytningsteorin fokuserar på ett grundläggande beteendesystem, nämligen anknytningsbeteende. Den har sin grund i biologiska drivkrafter som både barn och vuxna är predisponerade för; de är biologisk skapade för dessa. Anknytningsbeteendets funktion är att hålla barnet tillräckligt nära omsorgspersonen så att sannolikheten ökar för att barnets beskyddas i situationer som uppfattas farliga. Utifrån sina tidigare erfarenheter av samspel med omsorgspersoner utvecklar barnet en uppfattning om sig själv, sina omsorgspersoner och vad de kan förvänta sig av varandra. Enligt teorin relaterar och anknyter alla barn till sina omsorgspersoner oavsett hur de blir behandlade, det måste de för att överleva. Men de knyter an på olika sätt beroende på det känslomässiga samspel som finns mellan barn och omsorgsperson. Många utvecklar en trygg anknytning vilket innebär att barnet har upplevt att det kan känna sig trygg med att föräldrarna kommer att skydda och ta hand om det, trösta barnet när det behövs och vara tillgänglig. Andra utvecklar olika former av otrygg anknytning

och anknytningsmönster. De har inte fått känna att föräldrarna är emotionellt tillgängliga och mottaglig vid deras behov. De har inte upplevt att de kan känna sig trygga på att föräldrarna kommer att skydda, trösta och ta hand om dem. De kan ha uppfattat föräldrarna som kontrollerande, passiva eller oförutsägbara, eller en blandning av dessa former (Killén, 2009; Parrish, 2012).

Tack vare anknytningsteori har vi möjlighet att förstå människans tidiga utveckling. Barn med trygg anknytning är mer självständiga, bättre rustade på att hantera sina känslor och är mindre beroende. Dessa barn har sällan beteendeproblem och kan skapa vänskapsförhållanden till andra barn. Barn med otrygg anknytning har i större omfattning beteendeproblem, dålig självkänsla, sämre problemlösningsförmåga och svårigheter att samspela med andra barn. En god anknytningsrelation kommer att gynna barnet i dess utveckling medan olika former av bristande anknytningsrelationer kommer att verka negativt för barnets utveckling. Det är beroende på hur föräldern klarar av att finnas där för sitt barn, ta hand om sitt barn och bete sig tillsammans med barnet som avgör kvaliteten på hur anknytningsrelationen kommer att se ut (Killén, 2009, Parrish, 2012).

Adoptivbarn kan uppleva svårigheter att knyta an till en vuxen person. En svårighet som kan uppstå vid adoption är att anknytningsprocessen redan kommit igång för barnet med någon eller några andra. I värsta fall kan barnens anknytning inte alls ha fått någon näring och därför inte kunnat utvecklas alls och därför kommer det att finnas svårigheter vid anknytning mellan adoptivbarn och adoptivföräldrar (Lindblad, 2004). Killén (2009) skriver att föräldrarnas egna anknytningsrelaterade erfarenheter anses vara ingraverade i de inre arbetsmodeller som de har av sig själva, sina föräldrar och förhållandet dem emellan. När det finns otrygg anknytning mellan barn och omsorgsperson kommer barnet att ha svårigheter att knyta an till andra individer i framtiden. Barn med starkt undvikande anknytning har mödrar som har svårt för att minnas sin egen barndom. När de kunde minnas så hade de tendens att idealisera sina egna mödrar det vill säga förneka negativa personlighetsdrag hos dem. Om adopterade individer inte fick knyta an till sina adoptivföräldrar, eller om anknytningsprocessen redan var i gång innan adoptionen, kan det påverka deras anknytning till sina barn och hur de svarar på deras behov.

3.2. Identitetsutveckling

Identitet bidrar till att få en känsla av vem man är i förhållande till samhället och är därför ett grundläggande behov för människor. Om man inte har en tydlig föreställning om vem man är kan det leda till förvirring, känner sig vilse, får ångest och blir deprimerad. Identiteten kan definieras av en själv men kan även bli definierad utifrån, vilket sker när andra tillskriver grupptillhörigheter, egenskaper och roller på andra (Stier, 2019). Omgivningens förutsägbarhet och kontinuitet är viktiga förutsättningar för identitetsutveckling under de tidiga åren (Lindblad, 2004). Enligt socialkonstruktionismen är identiteter grundade i etnicitet, klass och kön och skapas med tiden. Identiteten konstrueras och förändras på basis av sociala, historiska, kulturella, ekonomiska faktorer och stora händelser i livet, såsom att bli vuxen, flytta, gifta sig och få barn påverkar identitetsformandet (Hammarén, m.fl., 2009,

Stier, 2019). Utifrån att identiteten påverkas av de utmaningar som man ställs inför under livets gång bör den förstås utifrån den sociala och kulturella omgivningen, samhällets betingelser, livs- och utvecklingskriser, livserfarenheter samt oförutsedda händelser. Beroende på hur kriser som uppstår under livets gång hanteras kan identiteten påverkas olika. Om en konstruktiv och framgångsrik lösning på krisen hittas kan identiteten utvecklas på ett stabilt och sammanhängande sätt. Om man däremot inte lyckas hantera och lösa krisen på ett sådant sätt kan det resultera i en upplevelse av problemfylld och osammanhängande identitet (Stier, 2019).

Förutom att identiteter skapas och påverkas av utmaningar i livet så är identitet även en produkt av det sociala samspelet. Individer antar olika roller beroende på de tolkningar och upplevelser av situationen de har. Medvetet eller omedvetet förmedlar individer en bild till andra människor som de antingen bekräftar eller inte bekräftar. Människor lever utifrån den uppfattning de har av sig själva och blir bemötta av andra utifrån den bild de har av oss (Stier, 2019).

Pinkerton (2011) skriver att Erikson var den första som först beskrev processen för identitetsbildning. Eriksons identitets teori etablerade sex utvecklingsstadium: spädbarn, småbarn, medelbarnsålder, ungdom, ung vuxen ålder, medelvuxen ålder och sen vuxen ålder. Adopterade genomgår svåra utmaningar inom varje utvecklingsstadium under deras liv. Dessa inkluderar anpassning till deras nya hem och deras föräldrar som spädbarn, utveckla en kognitiv förståelse för konsekvenserna av att bli adopterad under medelbarnsåldern, integrera adoptionsrelaterade identitetsfrågor under tonåren och anpassning till föräldraskap i ljuset av deras adoption under vuxenlivet. Adopterade i allmänhet brottas med en särartad identitetsproblematik. Att inte känna till om sina egna rötter kan bidra till en otrygghet. Vetskap om att vara adopterad och ett annorlunda utseende kan därför försvåra identitetskapande. Såsom Stier (2003, 2019) förklarar kan detta, för en del utlandsadopterade, resultera i en splittrad identitetsupplevelse, som uttrycks av otrygghet och rotlöshet. Det finns därför många olika faktorer som påverkar identitetsutvecklingen hos adopterade. Att ha blivit lämnad av en familj och blivit mottagen av en annan kan ha en stor påverkan på individen. Oavsett hur mycket man vet och vill veta om sitt ursprung och sin biologiska bakgrund har den en påverkan på identitetsutvecklingen. Det är många frågor som kan dyka upp som man vill få besvarade. Frågor om identitet blir olika viktiga under olika perioder i livet och sambandet mellan anknytning och identitet kan bli viktigare för de adopterade under en eller flera faser i deras liv (Lindblad, 2004).

4. METOD

I detta avsnitt redogörs val av metod, urval, datainsamling, dataanalys, forskningsetik och slutligen en metodkritisk reflektion.

4.1. Val av metod

Metoden som har använts i denna uppsats är kvalitativ metod. Inom kvalitativ forskning ligger fokus vid insamling och analys av data främst på ord. Genom användning av en kvalitativ forskningsintervju fokuserar man på att förstå världen utifrån intervjupersonernas synvinkel och skapa en förståelse av det valda ämnet utifrån deras egna erfarenheter. Den kvalitativa forskningen är en tolkningsinriktad och interpretativistisk metod, vilket innebär att det ska föreligga en viss förståelse på hur intervjupersonerna tolkar den sociala verkligheten i en viss miljö (Bryman, 2011, 2018). Valet bakom den kvalitativa metoden grundade sig på att studien syftar på att få en djupare förståelse för intervjupersonernas egna upplevelser och erfarenheter av adoption och föräldraskap. Utifrån detta betraktades det som en relevant metod.

4.2. Semistrukturerad intervju

Semistrukturerade intervjuer har använts för att undersöka intervjupersonernas uppfattningar och det genomfördes i enlighet med Kvale och Brinkmanns (2014) beskrivning av semistrukturerad intervju. Målet med semistrukturerade intervjuer är att förstå teman i den levda vardagsvärlden ur intervjupersonernas eget perspektiv. Målet är även att erhålla beskrivningar av intervjupersonernas livsvärld i syftet att tolka innebörden av de beskrivna fenomenen. Den liknar ett vardagssamtal men har ett mål och den inbegriper en specifik teknik som är att den är varken ett öppet vardagssamtal eller ett slutet frågeformulär, den är halvstrukturerad.

Semistrukturerade intervjuer utfördes enligt en intervjuguide som fokuserade på vissa teman och som innehöll förslag till frågor. Intervjun transkriberades och den utskrivna texten samt bandinspelningen utgjorde det material som sedan blev föremål för analys (Kvale & Brinkmann, 2014). Frågorna som användes under intervjutillfällena bestämdes utifrån relevans för uppsatsen (se bilaga B). Teman som behandlades var biografisk information, adoption, anknytning och identitet.

4.3. Urval och datainsamling

Totalt genomfördes sex intervjuer från olika områden i Sverige. Ett målstyrt urval gjordes utifrån att en specifik grupp valdes att intervjuas. Syftet med urvalet är att den görs utifrån en önskan om att intervju relevanta personer för studiens frågeställningar. Därtill gjordes ett snöbollsurval för att få kontakt med grupper av individer. Detta tillvägagångssätt används när man vill få kontakt med grupper för vilka man inte kan ställa upp någon urvalsram, en förteckning av alla enheter i den population som urvalet görs ifrån (Bryman, 2011). Ett informationsbrev och själva zoomlänk inbjudan till intervjupersonerna skickades ut via Facebook grupp som handlade om erfarenheter av adoption. Intervjuerna genomfördes via zoom och telefonsamtal då det underlättade intervjupersonernas behov. Alla intervjuer spelades in med samtycke från intervjupersonerna. Därefter användes snöbollsurvalet som är

ett icke-slumpmässigt urval. Urvalet går ut på att initialt få kontakt med ett mindre antal individer som är relevanta för studiens tema och sedan använda dessa för att få kontakt med ytterligare intervjupersoner. Problemet med snöbollsurval är att det är osannolikt att samplet kommer att vara representativt för populationen, även om själva uppfattningen om en population kan vara problematisk (Bryman, 2011).

Anledningen till att just Facebook gruppen som handlade om erfarenheter av adoption valdes var för att medlemmarna pratade öppet om adoption trots att det är ett känsligt ämne. Gruppen ville visa att det finns en annan sida av adoption som många inte känner till och som inte pratas om tillräckligt. Det fanns också en önskan att intervjua medlemmarna för att de bor alla på olika ställen i Sverige, detta för att få en bredare empiri från olika områden.

4.4. Litteratursökning

För att hitta relevant tidigare forskning skedde sökningar i Mälardalens Universitets databas genom att göra sökningar både inom svensk och internationell forskning erhöles ett bredare utbud av vetenskapliga artiklar. Artiklarna som användes var Peer reviewed, vilket innebär att de var vetenskapligt granskade. Genom att använda artiklar som är granskade av andra ämnesexperter som inte varit inblandade i själva studien ökar studien trovärdighet. Denna typ av kvalitetsgranskning säkrar att forskningen som har blivit publicerad håller en hög standard och därför bidrar till en hög trovärdighet i uppsatsen. De databaser som användes var SocINDEX, Social Services Abstract och APA PsycARTICLES men även sökmotor Primo – Library Catalogue & Search Engine användes. Följande ord användes vid sökning: *Adoption and mental health, Parenthood adoptees, Adoptees idea of adoption, Identity theory, Adoption, Adoption and parenthood, Adoption and identity, Definition of adoption och Adoptees parenthood*. De artiklar som presenterades i avsnittet tidigare forskning är studier genomförda i Sverige, Frankrike, Storbritannien och USA. Anledningen bakom de valda databaserna var utifrån att vi velat ha trovärdiga och vetenskapliga artiklar, för att kunna styrka ämnet vi valt att fördjupa oss i. Val av artiklar utgick ifrån relevans till uppsatsens syfte och gjordes genom att läsa igenom artiklarna och välja de som var mest relevanta till arbetet. Förutom dessa användes även litteratur som hittades genom hänvisade referenser i tidigare forskning. Originalkällor togs fram för att få större fördjupning och förståelse.

4.5. Dataanalys

I detta arbete valdes tematisk analysmetod för att bearbeta det insamlade materialet. Tematisk analys förklaras av Clarke och Braun (2016) som en metod för att identifiera, analysera och tolka meningsmönster i intervjupersonernas utsagor. Metoden gick ut på att läsa den transkriberade texten flera gånger för att därefter identifiera återkommande teman (Bryman, 2011). Tematisk analys kännetecknas av dess flexibilitet, inte enbart vad gäller den teoretiska, utan också flexibilitet av forskningsfrågor, urvalsstorlek, metod för insamling av data och tillvägagångssätt. Denna metod användes för att identifiera mönster utifrån

intervjupersonernas livserfarenheter, åsikter, perspektiv och beteende. Detta gjordes för att kunna få en förståelse för hur intervjupersonerna tänker, känner och agerar. Tematisk analys kan användas för att analysera både större och mindre grupper samt analysera olika datatyper, såsom intervjuer, fokusgrupper, kvalitativa undersökningar med mera. Metoden kan även användas för både induktiva och deduktiva analyser (Clarke & Braun, 2016).

Intervjuguiden skickades några dagar i förväg till intervjupersonerna för att ge de möjligheten att se vilka typer av frågor som skulle ställas och för att ge de chans till någon form av förberedelse. Data som insamlades från intervjuerna genom zoom-samlat och telefonsamtal har transkriberats ordagrant. Det transkriberade materialet har sedan analyserats tematiskt och detta har skett genom att vi sökt efter återkommande teman i det som blivit berättat. Materialet har lästs igenom ett flertal gånger och ämnen och teman som varit återkommande har markerats för att sedan användas som rubriker i resultat- och analysdelen. Teman har valts för att kunna uppfylla studiens syfte.

4.6. Forskningsetik

Forskningsetiska överväganden handlar i hög grad om att hitta en rimlig balans mellan olika legitima intressen och den betingas av kultur samt tidsanda. En del av etiken handlar om vad man får utsätta försökspersoner för, alltså hur individer som medverkar i forskningen bör behandlas. Intervjupersonerna ska skyddas från eventuella skador och kränkningar vilket medför ett antal krav som forskare måste uppfylla när intervjuer används för att samla information. Grundläggande etiska frågor rör anonymitet, integritet, frivillighet och konfidentialitet för individerna som är direkt inblandade i en forskning (Johansson & Kristensson, 2019; Kalman, 2013; Vetenskapsrådet, 2022).

Under genomförandet av uppsatsen har hänsyn tagits till de fyra etiska principerna, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Intervjupersonerna som valde att delta i undersökningen har tagit del av informationen om uppsatsen både skriftligt, genom informationsbrevet som skickades ut (se bilaga 1) och en gång till muntligt innan intervjun började. Intervjupersonerna blev informerade återigen innan frågorna börjades ställas om att de när som helst kunde välja att avbryta eller hoppa av intervjun ifall de inte längre ville medverka. Detta för att lyfta ännu en gång om möjligheten för intervjupersonerna att avbryta om intervjun uppfattades som för känsligt. Frågorna som ställdes var de som framgick i intervjuguiden och de följdfrågor som ställdes var främst för att få ett förtydligande av svaren.

4.6.1. Informationskravet

Informationskravet innebär att forskaren ska informera berörda individer om den aktuella undersökningens syfte och ska veta att det är frivilligt att delta i undersökningen och har rätt att hoppa av utan att behöva ange anledning. Intervjupersonerna informerades om detta när informationsbrevet lades upp i Facebook gruppen som handlade om erfarenheter av adoption. Där informerades intervjupersonerna också om syftet med uppsatsen, vilka

moment som ingick i undersökningen och att resultatet publiceras (Bryman, 2011; Johansson & Kristensson, 2019; Vetenskapsrådet, 2022).

4.6.2. Samtyckeskravet

Samtyckeskravet innebär att intervjupersonerna i en undersökning har rätt att själv bestämma över sin medverkan och hur länge samt under vilka villkor denne vill medverka. Om någon är minderårig krävs föräldrarnas eller vårdnadshavares godkännande (Bryman, 2011; Johansson & Kristensson, 2019; Vetenskapsrådet, 2022). Intervjupersonerna meddelades om detta både genom informationsbrevet och innan själva intervjuerna började. De informerades också om att de hade rätt att avbryta sitt deltagande om de inte längre kände för att delta och fick samtycke från dem innan intervjun började.

4.6.3. Konfidentialitetskravet

Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter om alla som har deltagit i undersökningen ska behandlas med största möjliga konfidentialitet, det vill säga intervjupersonerna kommer att avidentifieras. Intervjupersonernas identitet avidentifierades och deras personuppgifter samlades in på ett sätt som gör det svårt för obehöriga att komma åt, intervjupersonerna informerades om detta innan intervjun började (Bryman, 2011; Johansson & Kristensson, 2019; Vetenskapsrådet, 2022). Intervjupersonerna godkännande av användning av deras namn gjordes men pseudonym användes till slut för att avidentifiera de.

4.6.4. Nyttjandekravet

Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som samlas in om enskilda individer endast får användas i forskningssyfte till den aktuella studien. Uppgifter som samlas in får inte lämnas ut i andra samband eller ingå i andra forskningsprojekt. Data och uppgifter som samlades in användes enbart till examensarbetet och inget annat. Ingen information eller annat lämnades ut i andra samband (Bryman, 2011; Johansson & Kristensson, 2019; Vetenskapsrådet, 2022). Intervjupersonerna informerades om detta innan intervjun började.

4.7. Metodkritisk reflektion

Många kvalitativa forskare har diskuterat vikten av begreppen reliabilitet och validitet i en kvalitativ forskning. Fokus i en kvalitativ forskning är inte mätningen och därför finns det funderingar kring validitets betydelse i en kvalitativ forskning. Validiteten handlar om att observera, identifiera och mäta det man bestämt sig för att mäta, det handlar om huruvida man har undersökt det som man ämnar undersöka (Bryman, 2018). Den interna validiteten i en kvalitativ forskning kan ses som en styrka då studien utgörs av en långvarig närvaro och delaktighet av gruppen och därmed gör det möjligt för forskaren att säkerställa ett samband och överensstämmelse mellan observationer och begrepp. Kvalitativa metoder går oftast ut på att rekonstruera tidigare skeenden genom att be intervjupersonerna att fundera över hur

ett skeende utvecklades fram till en aktuell situation, rekonstruktion av händelser. Eftersom syftet med uppsatsen var att ta reda på vad vuxna adopterade föräldrar upplever sitt föräldraskap samt hur adoption påverkat deras syn på föräldraskap var det bra att använda den kvalitativa metoden.

Det som borde nämnas är att det finns olika faktorer som påverkar metoderna. De är för subjektiva och impressionistiska. Med detta menas att resultatet kommer att byggas på osystematiska uppfattningar eftersom det som valdes ut betraktades som betydelsefullt och viktigt, vilket kan påverka vad intervjupersonerna egentligen menade under intervjun. Eftersom intervjuer inom den kvalitativa metoden är ostrukturerade påverkades de av subjektiva medkänsla och tendenser. Detta är en nackdel för att det gör det svårt och kanske omöjligt att replikera forskningsresultatet (Bryman, 2008). Viktigaste redskapet vid datainsamlingen var hur uppfinniga forskarna var med frågorna. Detta eftersom det som observerades och registrerades berodde på forskarnas intresse och val av inriktning på det som undersöktes detta gör det svårt för att replikera undersökningen.

Reliabiliteten är relativt låg i denna studie då resultatet inte skulle bli detsamma om studien genomfördes på nytt, detta för att när vuxna människor pratar om sin barndom och tonårstid kan det vara svårt för dem att relatera långt tillbaka i tiden. Däremot är styrkan att få möjligheten att lyfta personers egna erfarenheter, fånga deras uppfattningar om någonting och just därför kan inte studien göras om på samma sätt. Validiteten i studien är stark då syftet är besvarad och det som skulle undersökas har undersökts (Kvale & Brinkmann, 2014).

5. RESULTAT OCH ANALYS

Intervjupersonernas svar analyserades enligt identifierade teman utifrån tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter utifrån anknytningsteori som var passande till studiens syfte. Olika citat från intervjupersonerna användes också för att införliva deras utsagor.

Personerna som intervjuades var Julia 53 år, Pontus 39 år, Maja 42 år, Alice 41 år, Emmy 37 år och Helena 47 år. Dessa namn är påhittade för att avidentifiera dem. Julia är 53 år och är född i Taiwan. Hon adopterades när hon var två och ett halvt år gammal och är skild. Hon har tre biologiska barn i ålder 32, 29 och 22. Maja är född i Sydkorea. Hon kom till Sverige när hon var åtta månader gammal. Pontus är född i Indonesien. Han adopterades när han var tre veckor gammal. Han är gift och har ett barn. Han har en syster som också är adopterad från Indonesien samt en syster som är biologisk till adoptivföräldrarna. Alice är född i Sri Lanka. Hon adopterades när hon var bara tre veckor gammal. Hon har en sambo och de har två barn på fyra och två år. Emmy bor tillsammans med sin sambo och tre barn. Hon adopterades när hon var ett år och tre månader i en stad i västra Indien, detta enligt hennes juridiska papper. Men det råder frågor om hennes födelsedatum och hur gammal hon är då ingen riktigt vet när hon föddes och att dessa juridiska dokument har visat sig inte stämma hos andra adopterade. Helena är född enligt hennes juridiska papper i Seoul Syd Korea och

var ett år när hon adopterades. Innan hon adopterades bodde hon hos en fosterfamilj i några månader och adopterades kort därefter när hon var ett och ett halvt år.

5.1. Varierad anknytning

Utifrån våra intervjuer framkommer det att intervjupersonernas anknytning till deras adoptivföräldrar är olika. Emmy och Pontus uttryckte att de har haft en trygg anknytning, medan de andra har upplevt en otrygg och misslyckad anknytning till adoptivföräldrarna. Emmy berättar att:

Jag tycker att för mig personligen så har jag haft relationer som har varit ganska enkla. Jag tycker att mina svenska föräldrar har ansträngt sig mycket för att jag ska känna mig trygg och det är någonting som de fortfarande gör fastän att jag är vuxen så är de väldigt måna om att jag ska veta om att de finns där för min skull och utifrån mina villkor.

Pontus var tre veckor gammal när han adopterades och hann inte anknyta till någon innan adoptionen vilket har gjort att han har kunnat knyta an till sina adoptivföräldrar utan problem. Däremot var Emmy ett år och tre månader när hon adopterades och trots åldern har hon kunnat anknyta till sina adoptivföräldrar. Detta går emot det Lindblad (2014) skriver att adoptivbarn kan uppleva svårigheter att knyta an till en vuxen person om anknytningsprocessen redan kommit i gång för barnet med någon annan eller några andra. Eftersom Emmy bodde på ett barnhem innan hon adopterades och hann bilda en anknytning med en omsorgsperson men detta har inte hindrat henne från att bilda en trygg anknytning till sina adoptivföräldrar. Utifrån det Killén (2009) skriver om att när det finns en otrygg anknytning mellan barn och omsorgspersonen kan barnet uppleva svårigheter att knyta an till andra individer i framtiden, kan Emmys svar antyda att hon har haft en trygg anknytning.

Pontus berättar att:

Mina föräldrar har varit [...], öppna sen vi var små, vi har alltid vetat att vi är adopterade, de har varit engagerade. Det finns en svensk indonesisk förening som varit aktiv, sen när vi var nästan bebisar har vi varit bland dem, det har varit en del av oss. [...] sedan har vi tittat på film på när vi blev adopterade och när de var där nere och hämtade oss och det har lett till att det är en familj, en känsla, för alla syskonen.

Maja, Helena, Julia och Alice har inte haft samma erfarenheter som Pontus och Emmy. Maja upplever å ena sidan att hon känner någon sorts tillhörighet till sin adoptivfamilj utifrån att hon inte vet något annat. Hon berättar: "Jag kallar de för mamma och pappa och jag tycker om dem, kärleken är ganska svår att definiera där, men jag känner någon sorts tillhörighet, men det är definitivt ett misslyckad anknytningsprocess som barn". Att ha en otrygg och misslyckad anknytning kan resultera i svårigheter med relationer senare i livet, vilket även förklaras av Killén (2009) och Parrish (2012).

Helena berättar däremot att:

Jag känner ingen tillhörighet skulle jag säga. Jag gjorde det ganska länge och jag hade hela tiden känt till det här narrativet att miljön är viktigare än arv och så vidare. Och jag upplevde mig själv som ganska klar med mitt adoptionsarbete och det har varit något som har varit helt naturligt för mig ända sedan jag var liten men det var faktiskt föräldraskapet som ställde det på sin spets och som förändrade allting på ett sätt som jag inte var beredd på.

Julia är även en till som inte alls känt en tillhörighet eller bra anknytning till sin adoptivfamilj.

Jag har en svensk adopterad syster och hon kom till min familj en månad före mig. Det är väl dels det att hon kom före mig, var mindre än mig, [...] men också att hon är vit så man har väl känt sig utanför, utanför på både utseendemässigt men också känslomässigt [...].

Julia upplevde inte att hon fick samma omhändertagande som systemen och berättar att hennes pappa agade henne då agalagen fortfarande fanns kvar när hon adopterades. "Jag har inget minne om att syster blev agad också, kanske för att hon skötte sig bättre så [...], det kanske är lättare när det inte är sitt eget kött och blod känns det som".

Tillhörigheten och anknytningen till adoptivföräldrarna kändes större för Alice när hon var barn och tonåring.

Jag kände större tillhörighet när jag var yngre, som barn och tonåring just för att [...] vi hade liknande intressen och sådana saker. Men ju äldre jag har blivit så känner jag bara hur mer och mer olika vi är och att den tillhörigheten jag fortfarande kan känna bygger mycket på det som har varit. Jag har bara den här familjen, så det blir liksom så att det är de jag har växt upp med och ja, jag känner en slags tillhörighet med dem.

Alla intervjupersonerna påpekar att relationen till deras adoptivföräldrarna har haft en inverkan på deras framtida relationer, såsom kärleksrelationer, vilket även förklaras av Killén (2009) och Parrish (2012) att både karaktären och kvaliteten av barnens anknytningar kan ha en påverkan på dessa relationer.

Adopterade individer har visats vara mindre villiga att skapa intima relationer, att leva med en partner och gifta sig än de icke-adopterade individerna (Bouteyre m.fl., 2021). Den mindre anknytningen till adoptivföräldrarna som adopterade känner gör de individer mer sårbara och därmed påverkas deras relationer, främst de romantiska. Detta är något som intervjupersonerna också berättat om. Emmy berättar att:

Jag upplever att det kan vara ganska triggande för mig. Jag känner att jag har tidiga separationstrauma och att det finns delar i en kärleksrelation som utmanar mig ganska mycket så jag tror att det är någonting som påverkar absolut.

Detta visar att Emmys anknytningsprocess redan hade hunnit komma i gång för att hon var redan ett år och tre månader när hon adopterades till Sverige. Men eftersom hon hade hunnit spendera ett år och tre månader med omsorgspersonen på barnhemmet hann hon bilda en trygg anknytning till denna person och att sedan bli lämnad av personen har bidragit till hennes separationstrauma (Lindblad, 2004). Maja är också en till deltagare som har märkt att adoption påverkat hur hon upplever att vara i en kärleksrelation. "Framför allt så, jag har

en dålig anknytning till mina adoptanter, så att vara i en riktigt kärleksrelation för första gången som jag kände hur det var att tillhöra en familj, ett familjeband vad det är”.

Julia upplever också svårigheter i att vara i en kärleksrelation.

Nej men det är svårt, det är svårt att vara i en relation, kärleksrelation. Jag har ju varit i en i 25–30 år nästan, men det var inte guld och gröna skogar, vilket inte är i någon relation [...] men jag upplever att det var kanske mer för att det påverkar mig många saker när det gäller adoption. [...] Och det handlar ju om anknytning och situationer och kontrollbehoven, perfektionism.

Bouteyre m.fl. (2021) skriver att vuxna som adopterades som barn har visat sig vara mindre lyckligt gifta än befolkningen i allmänhet och vissa av de upplever allvarliga relationella problem som kan framträda som rädsla att bli övergiven, svårt att lita på folk, ett behov av kontroll och en känsla av att inte förtjäna att bli älskad. Som vi konstaterar här är Julias förhållande påverkad av adoption och dess faktorer.

Helena har också märkt den stora påverkan som adoption har haft på hennes kärleksrelation. Hon berättar att:

Ja, det har påverkat ganska mycket och ganska snabbt. Jag som tjej blev väldigt sexualiserad när jag kom upp i puberteten av äldre män och det var ju ganska avskräckande och jag tror hämmade till viss del den naturliga utvecklingen och utforskandet som tonåring. Det påverkade mig absolut att män kom in och ville titta på mig, frågade om jag var från Thailand och så vidare så att det har nog påverkat mig det har gjort mig ganska försiktig och alltid kanske lite misstänksam till vad som gjorde att personer drogs till mig. Många kunde också använda sina preferenser uttalad av som om att det skulle vara någonting positivt för mig och något som skulle locka mig. Så ja det kan vara en föreställning att jag kanske har färre relationer och varit försiktigare på grund av att växa upp som en rasifierad asiat i ett vitt land. Sedan upplever jag inte i min nuvarande relation att det har varit problem, faktor eller någonting som jag tycker har påverkat vår relation negativt utan den relation jag har nu har setts väldigt bra och ser tryggt på ett sätt även om min sambo är vit.

En partner till en adopterad kan vara antingen en skyddande eller riskfaktor för när det förflutna dyker upp igen hos den adopterade (Despax m.fl., 2021) och därför också påverkar kärleksrelationen. I Helenas fall är hennes partner en skyddande faktor även om hon har haft dåliga erfarenheter av tidigare kärleksrelationer.

Alice berättar att: “Det är ganska jobbigt. Jag kan känna att, [...], det finns alltid dem här känslan av att bli lämnad, [...] vilket har skapat någon slags panik hos mig”. Adopterade kan uppleva allvarliga relationella problem som kan träda fram som en känsla av kontrollbehov, en rädsla av att bli lämnad, svårigheter i att lita på andra människor och en känsla att inte vara värda att bli älskade (Bouteyre m.fl., 2021). Alice fortsätter: “Jag har känt att jag har sökt mig till äldre, [...] dels att det är en partner men att det också är en vuxen som kan ta hand om den lilla i mig [...]” Alice har sen hon var liten alltid tänkt att hon kommer att bli singelförälder och att hon inte kommer att leva i en relation. Detta är främst utifrån att hon alltid har upplevt det som väldigt svårt att leva i en kärleksrelation. Alice berättar att det är

många saker inom henne som är bearbetade men som ändå påverkar relationen och tror att en del har att göra med att hon är adopterad.

Till skillnad från de andra intervjupersonerna så upplever inte Pontus några svårigheter i att vara i en kärleksrelation. "För mig har det inte varit någonting som har varit kopplad till adoptionen eller något som jag har tänkt på". Utifrån att Pontus varit den enda som upplevt en trygg anknytning till sina adoptivföräldrar kan det antas att det även har påverkat hans kärleksrelationer positivt och därför inte upplevt några svårigheter i det (Killén, 2009, Parrish, 2012).

5.2. Bearbetning av trauma

Fem av sex intervjupersoner i vår undersökning berättar att de i samband med adoption har upplevt psykisk ohälsa och trauma. Emmy är en av dem och tycker att adoption har påverkat hennes psykiska ohälsa. Hon berättar att:

Det tror jag absolut det har gjort. Sedan finns det ju också studier som berättar att det är så här för många adopterade och att det finns problem som ligger på nivå där när det gäller alla adopterade. Men det är så klart att det finns ett mörkertal då det inte är alla som pratar om egen påverkan men jag tror att absolut det spelar roll [...] När jag blev föräldrar så var det många känslor som kom tillbaka då för mig. Jag vet också generellt det är många som blir ganska triggade av att bli föräldrar. Det är många frågor som växer upp och jag personligen hade nog jobbat igenom många frågor innan jag blev förälder i många år både i terapi och ensam, med vänner och även med min svenska familj. Så jag blev nog inte förvånad när jag fick barn att det skulle komma upp [...] jag blev mest förvånad över det var nog att det kom tillbaka minnen som jag inte hade varit medveten om tidigare. Jag kunde få 'Flashbacks' och så där som jag inte hade haft tidigare som var kopplat till när jag var väldigt liten.

Hon fortsätter och säger att:

[...] Finns bevisat idag att adopterade toppar statistiken på att man inte mår bra, man oftast är singel, man har oftast inga barn och det finns en hög arbetslöshet som liksom låg utbildningsnivå bland adopterade generellt. Och sedan också att det finns en hög nivå av droger, många som förekommer inom psykiatri och har depression och liknande. Det sorgligaste är ju att det är väldigt många som statistiskt sett begår självmord som grupp. Vi är många som drabbas av psykisk ohälsa och att allt det här annat som jag har pratat om så det tycker jag är beviset på att det inte finns tillräckligt med hjälp. [...] Det finns problem tycker jag då kring att man som svart eller brun växer upp i en vit familj och ibland också då i en helt vit kontext. Det tycker jag är någonting som jag tror skapar stora problem.

Som Despax m.fl. (2021) skriver räknas föräldraskap som ett stort steg i någons liv och stressen som kommer från att bli förälder kan påminna adopterade individer om sina egna tidigare erfarenheter vilket kan bli smärtsamt. Eftersom att bli föräldrar räknas som en stor händelse påverkar det ens identitet och väcker frågor om det.

Adoptionen har även påverkat Helenas psykiska hälsa och det tog tid innan hon förstod det själv. Hon berättar att:

Jag har alltid vänt allting inåt och är väldigt högt presterande och har vuxit upp i en familj med äldre föräldrar [...] de hade också väldigt lite förståelse för det man blev utsatt [...] När jag började förskolan vid sex årsåldern upplevde jag ett annat bemötande och rasism och så vidare. Jag fick väldigt lite stöd och backning [...] Som barn blev jag oförklarligt ledsen och kunde inte riktigt förstå vad som hände med mig men mycket mer hände inte just i stunden liksom i barnåren. Sedan när jag blev vuxen så fick jag PMS eller PMDS ska man säga. Jag blev deprimerad en gång i månaden i samband med min cykel och det plus det andra gjorde till slut att jag blev deprimerad kontinuerligt så att jag började få panikångestattack och började medicinera för det. Jag har också under en väldigt kort period i vuxen ålder också haft eller från och till under en period haft suicidala tankar men inte någonting som jag har tänkt sätta i verket eller praktiskt agerat på.

Helena säger att det är viktigt att prata om föräldraskap hos adopterade individer då det saknas kunskap och forskning kring ämnet. Hon tycker att det finns ett stort behov av att prata om detta då det enda hon ser om adoption är den goda sidan men det finns också en sida av adoption som behöver tas upp. Många adopterade pratar om hur de har starka band med sina familjer och får sin egen familj. Helena säger att hon har upplevt konflikt för att hon är präglad av någonting som inte är bra och som hon känner kommer i viss mån att upprepas med hennes barn. Hon tycker att adoption är ett trauma som kommer att gå i arv och någonting som de måste förhålla sig till.

Adopterade vuxna framställs som en riskgrupp. Gruppen är mer utsatt för psykisk ohälsa och utåtagerande beteenden. De uppvisar utvecklings- och psykiska problem vilket är resultat av att ha blivit adopterad. Att bli adopterad är en känslomässig situation som leder till trauma. Och om dessa människor inte har lyckats skapa en trygg anknytning till sina adoptivfamiljer blir de sårbara för sämre självkänsla, svårigheter i relationer, identitetsvårigheter och svårigheter att kunna känna en känsla av välbefinnande (Brodzinsky, 2022; Despax, m.fl., 2021; & Duncan, m.fl., 2021).

Julia kunde senare i livet se en koppling mellan psykisk ohälsa och sin anknytning till adoptivföräldrarna, hennes separation från landet, att hon inte erhåller någon bakgrundinformation samt att hon endast var två och ett halvt år gammal när hon blev adopterad.

Alla barn som separeras är en form av trauma, sen är det ju hur man hanterar det, hur man blir behandlad. Jag tycker att man kan, man kan inte ta bort det men man kan minimera det genom att ha en god, att man kan kompensera upp det på något sätt.

Julia upplever att man blundar för de adopterade och det läggs inte mycket fokus på att bättre förstå adopterades trauman, separationer och anknytning och det leder därmed till att det saknas kunskap kring ämnet. Maja berättar:

Jag har gått i ganska mycket terapi och så där, framför allt för att hantera det traumat att separeras i en sådan ålder [...], att ha en misslyckad anknytningsprocess till mina adoptanter och också att bli vän med att det är okej att inte tycka så mycket om dem”.

Maja tycker att det saknas hjälp för de adopterade. “Framför allt så finns det inte tillräckligt med kunskap, forskningsläget är dåligt [...], det behövs ju väldigt mycket mer kunskap bland behandlare helt enkelt, både kuratorer, psykologer och så vidare”. Bristen som funnits kring adopterade har resulterat i en känsla av utanförskap och psykisk ohälsa (Hübinette m.fl., 2008).

Alice berättar att adoption också påverkat hennes psykiska hälsa:

Rotlösheten i mig, att aldrig känna sig hemma någonstans, varken i familjen, i samhället jag bor i, men också när jag varit i Sri Lanka och träffat min första familj så finns det liksom en, en barriär mellan oss. Jag har inte språket eller kulturen, jag ser likadan ut men ja, det har påverkat jättemycket.

Alice upplever att hon är kluven hela tiden.

Jag har fått vara själv i mina tankar [...], även om jag tyckt att mina föräldrar har varit väldigt öppna med att, de har pratat mycket om min adoption när jag var liten och att när jag känner mig redo att åka och om jag vill åka tillbaka så har inte det varit några problem, men de har inte funnits där på vägen. Jag har inte haft någon att prata med om hur, vad jag möter i samhället [...], jag har fått ta hand om det själv istället. Så jag kan nog känna att det har påverkat min psykiska hälsa väldigt mycket och gör det fortfarande, det känns som att det är någonting som jag, jag kommer aldrig bli fri från [...], ett litet skäl att må dåligt hela tiden.

Alice upplever också som de andra att det saknas hjälp för de adopterade i Sverige.

Mina föräldrar fick inget stöd överhuvudtaget [...]. Jag tycker de ska lära sig om den kulturen de kommer ifrån, det ska finnas samtalsstöd om man vill ha det. [...] det borde finnas mycket mer för att de adopterade ska få det bästa, om man nu ska tas till ett annat land. Och att det borde också vara mer att man får träffa också andra, dels andra adopterade, både från samma land eller bara att man är adopterad. Andra som är i samma situation, även om man inte har samma erfarenheter så har man ändå något gemensamt.

Pontus är den enda intervjupersonen som inte har upplevt att adoption haft en inverkan på hans psykiska hälsa. Han förklarar: “Det har inte varit något som jag har tänkt på och i min uppväxt har varit rätt så skyddande och öppet och de som varit i närheten, familjen från Indonesien, det har varit en stor gemenskap”. Pontus berättar att det var då han kom i kontakt med andra adopterade under gymnasietiden som han fick en förståelse på att det fanns och finns mycket psykisk ohälsa, men adoption har enligt honom aldrig påverkat han på det sättet. Pontus fortsätter att berätta:

I och med att det har varit, hela adoptionen, har det varit öppet från föräldrarna, jag har vetat om och alltid vetat att jag har stöttning när det gäller frågor och, och har vetat att den dagen jag har velat åka ner och söka efter mina rötter så skulle de vara de första att planera. De är

väldigt måna om både mig och min syster när det har varit frågor eller när det har varit att vara kring andra adopterade och i Indonesien att vi vet kulturen och vart vi kommer ifrån.

Pontus upplever inte att adoption varit ett trauma utifrån den stöttning han har fått men berättar att han ändå har märkt att det saknas hjälp för adopterade i Sverige. Han har aldrig varit i kontakt med någon som man kan prata och diskutera mer om adoption utan han har främst kunnat prata om hans adoption till de i hans närhet.

5.3. Berövande av identitet

Emmy, Helena och Maja känner att de har blivit påverkade av hur samhället ser på internationella adoptioner och de skulle aldrig tänka sig adoptera på grund av olika anledningar. Emmy berättar att:

Det återgår ända till det till som händer när man adopteras och som jag brukar kalla det att förflyttas från ett land till ett annat då man blir internationellt adopterad. Då förlorar man ju hela sin identitet och sitt sammanhang, sitt språk och sin kultur. Kunskapen och liksom rättigheten till att ha kontakt med sin familj förlorar man. Alla sådana saker som man vill ge till sitt barn på ett sätt när man blir föräldrar det har man inte tillgång till. Man har inte tillgång till varken sin familj eller det som finns ju en grund, trygghet som har blivit liksom tagen från en.

Maja besvarade att hon själv inte skulle adoptera utifrån att hon inte tror hon hade lyckats bättre än vad hennes adoptanter gjort. ”Jag skulle inte frivilligt vilja utsätta ett barn av någon annan etnisk härkomst för att leva i ett så rasistiskt land som Sverige är och jag skulle ha svårt för tanken att adoptera ett vitt barn”. Helena skulle aldrig kunna tänka sig adoptera på grund av olika anledningar. Hon berättar att:

Jag tycker inte att adoption är för barnets bästa, jag tycker att det kanske är en papperskonstruktion. Adoption idag handlar mera om efterfrågan och det är en väldigt tydlig maktstruktur som är svårt att bortse ifrån. [...]. Det rör sig om rasifierad barn i vita länder. Det är inte barnets bästa att ha som alternativ att skeppa ett barn över halva jordklotet. Jag tänker att man ska vara så nära sin ursprungliga plats som möjligt och det handlar inte om att blanda ihop människor utan det handlar om att man förlorar för mycket när man skiljs från sitt. Land, sin kultur, de som ser likadant ut, det man kan identifiera sig med, man tappar sitt språk och man tappar all tillhörighet samt att det inte ersätts av någonting annat för att man kan aldrig fullt ut få tillhörighet i det andra landet så att säga. [...]. Jag förstår det finns barn som behöver familjer men jag tänker att man måste kunna lösa det på en annan del i närområdet.

Julia, Alice och Pontus gav olika svar när det gäller om de skulle kunna tänka sig adoptera. Julia och Alice tycker att det är en svår fråga men att de kan tänka sig adoptera. Julia säger:

Jag har sagt nej, absolut aldrig, nej. [...]. Men om jag skulle göra det så skulle jag göra det från samma kontinent som mig själv för att kunna hjälpa barnet ha någon identifiering i alla fall. Men då skulle jag fortfarande inte ha kunskap om rötterna vilket det heller inte är bra.

Hon förklarar att det har spelat stor roll för hennes adoption att inte ha fått någon kunskap om rötterna och det är inte något bra enligt henne. Julia upplever att adoption har påverkat hennes psykiska hälsa och varit ett trauma för henne. Hon berättar att detta inte är något hon har tänkt på så mycket förut och hon har alltid varit medveten om att det var mycket som förmodligen varit kopplade till trauma. Några exempel som hon berättar är frågor om varför hon är som hon är.

Alice berättar att hon hade tänkt på att adoptera när hon var liten:

Nej men eftersom jag själv är adopterad så är det klart att adoptera känns mer naturligt då, för det är det jag förstår, det är det jag vet, jag vet hur det är att ha föräldrar som inte är mina, inom citationstecken, alltså mina biologiska. Så känner jag inte nu, jag är ganska kritiskt, eller väldigt kritiskt mot den västerländska eller transnationella adoptionen.

Hon tycker att adoption innebär ett stort ansvar och bär med sig mycket och det är inte alltid så att det ansvaret som krävs tas. Hon ifrågasätter också hur man kan säkerställa att barnet inte redan har en familj som faktiskt kan ta hand om barnet i hemlandet. Alice tror att genom att ge mer pengar till föräldrar kan de behålla sina barn och få barnet att stanna kvar i den hemmiljön eller kultur den är uppväxt i. På så sätt undviker man att transnationella adoptioner sker och att ett barn tas till ett samhälle där han eller hon inte ser ut som majoritetsbefolkningen, som då enligt Alice har påverkat henne väldigt mycket. Hon har upplevt att hon varken ser ut som de i hennes familj eller människor runt omkring henne, och just därför ställer hon sig kritisk till att adoptera. Pontus var den enda som inte hade tänkt på frågan förut. Han berättar att frågan om att adoptera har varit en fråga för andra adopterade men han har själv aldrig gått in så långt i de tankarna.

Stier (2019) skriver att identitet bidrar till att få en känsla av vem man är i förhållande till samhället. Om det saknas tydliga föreställningar om vem man är kan det leda till att man blir förvirrad, får ångest, blir deprimerad och känner sig vilsen. När barn adopteras så förs de bort från deras kultur och sociala omgivningen. Detta kommer att påverka deras identitet då de inte kommer att hitta någonting som de kan relatera till i samhället eller personer som de kan identifiera sig med. Omgivningens förutsägbarhet och kontinuitet är viktiga förutsättningar för att en identitetsutveckling sker under de tidiga åren. När adopterade individer blir föräldrar brukar det vara en tid då de omprövar sin identitet och hur de ser på sin biologiska mamma samt familjerelationer, detta kan vi konstatera hos Emmy, Maja och Helena. Olika frågor som sina adoptivföräldrars erfarenhet av infertilitet och ovetande om sin medicinska historia kan påverka hur de ser på sig själva och påskynda en process av förhöjd nyfikenhet vilket leder till att de omvärderar sin adoptionshistoria (Egan m.fl., 2022). Identitet påverkas av stora händelser såsom att bli vuxen, att gifta sig, att flytta och att få barn. Eftersom identitet påverkas av utmaningar som ställs inför en bör den förstås utifrån den sociala och kulturella omgivningen, livs- och utvecklingskriser och samhällets betingelser, oförutsedda händelser och livserfarenheter (Hammarén m.fl., 2009, Stier, 2003).

5.4. Vikten av utseendemässiga likheter och relationen till barn

Intervjupersonerna tycker att adoption har påverkat deras föräldraskap och relationen till deras barn. Helena, Pontus, Emmy och Alice lägger mycket vikt på hur utseendemässiga likheter är något som de alltid tänker på. Pontus tänker mycket på hur samhället kommer att ta emot hans barn. Vikten av att likna sina barn och att ha en bra relation till barnen har visat sig vara betydelsefull för intervjupersonerna.

Vikten av utseendemässiga likheter hos intervjupersonerna kan förklaras utifrån det Despax m.fl. (2021,2022) skriver att adopterade kan ha en längtan till att ha samma blod som barnet eller fysiska likheter. Genom att bli förälder kan detta främja ett slags helande för de. När adopterade blir föräldrar brukar föräldraskap bli en potentiell källa till motståndskraft för de. Att bli förälder beskrivs ibland som en pånyttfödelse eller ett sätt att reparera det förflutna eftersom det gör det möjligt för adopterade att se över sin historia och ge mening åt hittills olösta konflikter

Pontus berättar att:

Man har tänkt, genom att man själv är adopterad, tänker jag på utseendet en del. [...] men redan nu börjar tänka vilka umgås med och vart de kommer ifrån, så det är kanske de banorna man kommer börja tänka mer på tyvärr [...] hur är samhället och hur det kan påverkas.

Pontus oroar sig över hur samhället kommer att påverka barnet utifrån att de inte ser ut som majoriteten av befolkningen, vilket även är något som hans adopterade syster också tänker mycket på.

Helena berättar att hon är väldigt nära sitt barn och känner samhörighet med barnet vilket hon inte gör med någon annan. Detta på grund av att de är lika och att hon kan spegla sig i barnet:

Det är någonting som jag saknade som liten och som jag upplever nu men också förstår att det genetiska arvet är viktigare än jag trodde att det skulle vara för mig och det blir någonting väldigt nära, väldigt tryggt, väldigt tydligt och väldigt positivt. Det blir också färgat av att jag upplever att jag inte fick den fysiska och biologiska [...] och den dialog med mina adoptivföräldrar som jag hade behövt och det förstod jag delar av när jag blev vuxen men det var ännu mer som jag förstod när jag själv fick barn för då var det saker som jag upplevde var så självklart att ha i min relation till vårt barn men som då inte fanns mellan mig och mina adoptivföräldrar. Så att det påverkat mitt föräldraskap i att jag värdesätter det väldigt högt. Det är också att jag blev medveten om tillkortakommande, svagheter och mönster hos mig själv som jag märker att jag har övertagit från mina adoptivföräldrar och som inte är bra och jag tycker och det är sådant som inte har märks tidigare i mig för att jag inte ha varit förälder. Det är sådant som har kommit fram som jag märker att det är linjärt för att det kommer mer eller mindre automatiskt fast jag i samma stund kan reagera över hur jag uttrycker mig eller bara säger och så vidare. Så både lite positiv förstärkning men också mycket negativt och sorg i relation till min egen uppväxt men också upplever jag det positivt att jag ser att jag och vårt barn har en mycket bättre och öppnare relation än vad jag hade med mina föräldrar. Det har gjort att jag värdesätter relationen med min son högt.

Helena har sina adoptivföräldrars anknytningsrelaterade erfarenheter ingraverade i hennes arbetsmodeller genom att hon upprepar en del av deras beteende som förälder. Hennes relation till sina adoptivföräldrar har påverkat relationens kvalitet och karaktären med sitt barn (Killén, 2009; Parrish, 2012). Eftersom Helena är medveten om detta gör hon sitt bästa för att inte ha liknande relation som hon hade med sina adoptivföräldrar med sitt barn. Det kan konstateras att de andra intervjupersonernas relation med sina adoptivföräldrar har påverkat deras föräldraskap och relationen till sina barn.

Alice märker påverkan som adoption har haft på sitt föräldraskap.

Jag har blivit lämnad med att fundera på alla mina funderingar och känslor som jag har haft, har jag fått ta hand om själv och det är något som jag tänker väldigt mycket på i mitt föräldraskap, att mina barn inte ska behöva bli det. Jag vill finnas där för dem, jag försöker läsa på mycket [...]. Sedan kan man inte förutse vad som kommer hända men jag vill vara så förberedd jag kan för situationer som jag kan möta.

De situationer som Alice refererar till är hur barnen kommer att växa upp utifrån att barnen är blandade. Hudfärgsskillnader på Alice och barnen har gjort att hon ofta varit orolig att folk inte skulle tro att det är hennes egna och det har påverkat hennes föräldraskap. Alice berättar att även om hon har många funderingar så har hon fått sin ro när hon fått egna barn, hon får se någon som också ser ut som henne och det gör att hon känner en tillhörighet. Efter att hon fick egna barn märkte hon hur mycket hennes egen separation har påverkat tankar hon har om separation med sitt barn. Hon tycker att det är jobbigt att separeras från dem och det är först nu hon har insett att det kanske beror på att hon själv blivit lämnad en gång och upplevt en stor separation.

Emmy har en bra relation med sina barn. Hon berättar att:

Jag har insett att barnen är de första personer som jag någonsin upplevt dela något djupare med, att vi hör ihop. Vi har liknande drag i våra personligheter, utseenden och kroppsspråk. Mitt perspektiv tror jag blir helt omvänt från andra föräldrar, dvs att jag ser att jag liknar mina barn - och inte tvärtom! Eftersom det är första gången som jag upplever något sådant. Jag känner att jag förstår mina barn på ett sätt som jag aldrig känt att någon förstått mig. Att det finns en outtalad trygghet som jag kan ge till dem och som de även kan räkna med, något som vi inte behövt jobba upp utan som fanns där från början.

Hon tycker däremot att relationen med sina barn är triggande. Detta för att hon känner starkt att hon inte kan räkna med att få ha barnen hos sig och växlat med en stark tacksamhet att hon får det, att det inte kommer att bli någon separation mellan dem. Eftersom Emmy har haft en trygg anknytning med sina adoptivföräldrar har det gynnat henne som förälder.

Killén (2009) skriver att föräldrarnas egna anknytningsrelaterade erfarenheter anses vara ingraverade i de inre arbetsmodellerna som de har av sig själva, sina föräldrar och förhållandet de emellan. När det finns en otrygg anknytning kommer barnet att ha svårigheter att anknyta till andra individer i framtiden. Om adopterade individer inte fick knyta an till sina adoptivföräldrar kan det påverka deras anknytning till sina barn och hur de besvarar deras behov. Detta är inte fallet för Emmy för att hon har lyckats anknyta till sina barn och skapat en bra relation med de. Rädslan som Emmy känner kan förklaras utifrån det

Despax m.fl. (2022) skriver att adopterade föräldrar är medvetna om påverkan som adoption har på deras roll som föräldrar. Adoption visade sig ha en inverkan på kvaliteten på relationen till sina barn och till föräldraskapet. Och Despax m.fl. (2021) och Pinkerton m.fl. (2011) skriver också att adopterade möter specifika problem när de blir föräldrar som exempelvis rädslan för att överge sitt barn, vikten av den biologiska kopplingen, rädslan att förmedla problematiska genetiska egenskaper etcetera.

Utifrån att Julia upplever att hon har haft större kontrollbehov så tror hon på att adoption har påverkat hennes föräldraskap.

Jag var väldigt noga med att jag ville ha barn tidigt, för att jag själv ville och jag ville absolut ha en flicka, det var väldigt viktigt för mig, [...]. [...] är man förälder så är man ju behövd, man är ju faktiskt i princip älskad av sina barn och det kan också varit en anledning i det hela att jag valde det, vi kan nog säga att det var omedvetet men i efterhand kanske det var för att jag själv ville ha någon som behövde mig, faktiskt.

Maja berättar att: "Ja, framför allt har det påverkat mig på så sätt att jag förstår och känner familjeband och den kärleken, ovillkorliga eller villkorlösa kärleken som man har till ett barn, och det var inget som jag kunde förstå att det var." Maja berättar även att hon egentligen inte vet hur hon hade varit som förälder annars så det är ändå väldigt svårt att besvara frågan.

5.5. Tacksamhetskultur och tacksamhetskänsla

Intervjupersonerna känner press från samhället men definierar den olika. Vid frågan om Emmy kände press från samhället så svarade hon att det inte fanns någon däremot tyckte hon att:

Jag tror att egentligen att det blir som en slags hjärntvättning. Det låter ganska hårt men eftersom man växer upp med ingen annan bild tillgänglig för hur det borde vara eller hur det ska vara så luras man in i att känna så här. Det krävs liksom en ganska stor frigörelseprocess ifrån familjen som adopterade tror jag för att komma i kontakt med den här sorgen. Det är inte alla som känner så här så klart men för att kunna bearbeta det som man kanske behöver bearbeta så måste man frigöra sig ifrån den här bilden. Och eftersom man bara har växt upp med den bilden så är den ganska djupt rotad liksom i ens medvetande och det finns en slags tacksamhetsskuld.

Emmy menar att det finns många nivåer av tacksamhetsskuld som adopterade individer känner. Det handlar inte bara om hennes liv utan det handlar också om hennes biologiska mammas liv och hennes första familjs liv men framför allt hennes mammas säkerhet. Det fanns en risk att hennes biologiska mamma hade kanske blivit illa behandlad om Emmy hade varit kvar i hennes liv. Emmy säger att hon har växt upp med tacksamhetskulturen och hade själv bilden av att adoption räddar liv vilket är ganska problematiskt:

Många tror att när man väl får hem barnet så har man gjort sitt och då är det liksom klart. Men det finns en stor sorg som man aldrig någonsin får bearbeta och det finns problem

omkring att man som svart eller brun växer upp i en vit familj och ibland i en helt vit kontext vilket skapar stora problem i längden.

Till skillnad från Emmy har Helena, Alice, Julia, Pontus och Maja upplevt indirekt eller direkt att det finns en press från samhället. Helena förklarar att hon redan från början matades med:

Blod inte är tjockare än vatten, vi älskar dig som vårt eget barn, du hade fått det sämre i ditt eget land, du hade en mamma som inte kunde ta hand om dig, föräldrar som inte ville ha dig, det var fattigt och att man var lyckligt lottad som adopterad.

Det var inte uttalat att man skulle vara tacksam men det var så att hon skulle vara medveten om att det blev mycket bättre. Det bygger enligt henne hela adoptionstanken på att man använder de argumentet fast det egentligen handlar om människor som inte vill vara barnlösa och har råd att skaffa sig barn genom adoption. Helena trodde på narrativet och var också länge upp i tonåren positivt inställd till adoption och resonerade också att det är bättre att barn får en familj:

Börjar man inte ifrågasätta det här narrativet att det skulle att jag skulle ha fått det bättre här än i mitt hemland då inser man ju att man aldrig kommer kunna vända tillbaka helt och hållet, man kommer aldrig kunna vara helt och hållet accepterad där man kommer, inte förstå kulturen, man kommer inte kunna behärska språket och nyanserna, man kommer inte kunna bli betraktat som korean även om man ser ut på samma vis här så är man aldrig helt och hållet svensk. Man ser utländsk ut men betar sig. Man ser utländsk ut men man betar sig som en svensk men man blir accepterad på vissa sätt och man blir inte accepterad på andra sätt.

Helena känner att tacksamhetsskulden påverkar henne på ett sätt som gör att hon inte känner någon tillhörighet fullt ut någonstans. Hon blev medveten om det ganska tidigt men också när hon fick barn för då var det uppenbart för henne att det inte är lätt att lämna ifrån sig ett barn. När hon kunde identifiera sig med båda sidorna på något vis både som barnet och som mamman blev det ett ganska påfrestande uppvaknande. Det satte i gång ett långsamt ner nötning för att hon alltid har haft synen att trauma är något som händer plötsligt som exempelvis en trafikolycka eller en katastrof men inte något utdraget. Hon tycker att trauma kan vara ett slags utdraget nötande i samhället som hon har haft ända från att hon var liten. Även om man inte blir inkörd eller trakasserad varje dag är det hela tiden små saker i det dagliga livet som gör att hon blir särskild, utsatt, bedömd, värderad och ifrågasatt. Hon såg inte dessa saker som trauma innan utan det förstod hon när hon gick i terapi, hon förstod vad det var hon reagerade på.

Julia förklarar att hon alltid endast fått höra negativa saker om landet och aldrig något positivt.

Jag har bara fått höra negativa saker vilket är tråkigt för att det alltid måste finnas bra saker i alla länder oavsett om det är fattigdom eller vad det nu är [...]. Man behöver inte trycka ner landet i sig, för att jag menar, nu är det så att jag är halv medborgare i Taiwan och halvmedborgare svensk och jag är liksom både och i mig själv också.

Omgivningen har betonat hur fattigt det är och hur dåligt det hade varit om hon hade varit kvar där, detta är även något som Pontus har fått höra. Alice har känt att hon behöver visa tacksamhet:

ja, alltså det där är någonting som jag har känt jättemycket av, att man ska ha något tacksamhet att man har blivit adopterad och att, ja men, att jag liksom är hela tiden, om jag jämför med mina andra syskon, alla mina andra syskon har olika ursprung, det finns både biologiska och andra adopterade, och jag kan känna liksom en sådan skillnad mellan oss att det har funnits en förväntan att jag ska hjälpa till, inte uttalad för att jag är adopterad, men det har ändå funnits det här känslan att jag ska vara tacksam och att jag ska ställa upp, göra som de tycker och vill.

Pontus berättar att pressen oftast upplevs i samband med att människor yttrar sig om adoption. Efter att ha varit i lite fattigare områden i Indonesien har han insett att det kunde ha varit tuffare men samtidigt vet han inte hur det hade varit om han hade varit kvar. Livet hade kunnat se annorlunda ut men ändå vara ett bra liv. Pontus har däremot inte känt den pressen från samhället själv, han är medveten om att många andra har varit med om det och då fått höra att om det inte passar kan de åka tillbaka. Pontus tycker att det är bra att det börjar pratas mer om adoption och allt vad det innebär så att man får höra om andras historier och berättelser.

Att leva i ett samhälle där ingen ser ut som en och där majoriteten av befolkningen är vita kan leda till en känsla av utanförskap och diskriminering (Hübinette m.fl., 2016). Eftersom intervjupersonerna ser annorlunda ut har de blivit diskriminerade och känt utanförskap, några av de har känt utanförskap även med sin adoptivfamilj. Utanförskapet kan också förklaras med att vissa av de inte anknöt riktigt med någon i sin närhet. För att kunna känna sig trygg, lita på människor och kunna ha förväntningar av andra måste man ha haft en bra anknytning till omsorgspersonerna som barn och det fick inte några av intervjupersonerna (Killén, 2009). När det finns en otrygg anknytning mellan barn och omsorgsgivare kommer detta inpräglas i barnet. Detta har gjort att de har känt sig ensamma och inte kunnat prata om det de genomgick som barn men även som vuxna vilket har blivit ett trauma för några.

6. DISKUSSION

6.1. Resultatdiskussion

Syftet med denna uppsats var att undersöka hur adoption som en livslång process påverkar föräldraskapet hos föräldrar som har blivit adopterade när de var barn utifrån identitet och anknytning, samt om deras erfarenhet av adoption påverkar deras syn på adoption. Följande underrubriker kommer vara studiens frågeställningar, som vi redovisar nedan på vilket de i större utsträckning har blivit besvarade.

6.1.1. Hur upplever adopterade föräldrar sitt föräldraskap?

Resultatet av uppsatsen har visat att alla intervjupersoner har kunnat se ett samband med deras adoption och deras roll som föräldrar. Det finns en tro att adoption haft en stor inverkan på de som människor och att anknytningsmönster till adoptivföräldrarna också påverkat deras förmåga till att skapa relationer till andra människor. Detta påverkar hur intervjupersonerna lever deras liv då det blir en konstant påminnelse som påverkar deras beslut. Föräldraskapet har även varit en tid då de har omprövat sina identiteter och även väckt frågor om sina adoptioner. De flesta har berättat att adoption har påverkat deras psykiska hälsa, de har trauma och känner utanförskap som konsekvens av att ha blivit adopterade, detta påverkar deras livskvalité. Detta bekräftar det Hübinette m.fl. (2008), Despax m.fl. (2021) och Martinell Barfoed (2008) när de skriver om att händelsen av adoption kan vara känslomässigt och kan leda till trauma, adopterade vuxna är mer utsatta för psykisk ohälsa, att adopterade upplever en känsla av att inte bli förstådd av andra runt omkring de och känt en känsla av utanförskap vilket påverkar deras hälsa negativt.

Även om det inte alltid är något uttalad så utsätts en del adopterade för en press av att uppvisa tacksamhet vilket kan resultera i att krav sätts upp för den adopterade för att kunna bevisa ens tacksamhet. Detta sker medvetet och omedvetet och har en påverkan på intervjupersonerna. Resultatet tyder även på att den anknytningsprocess som de adopterade har haft till deras adoptivföräldrar har varit av stor betydelse för framtida relationer samt föräldraskapet (Killén, 2009; Parrish, 2012). När adopterade blir föräldrar börjar de även få flera funderingar kring deras egen identitet, då det är många frågor som dyker upp om deras rötter. Som Stier (2003, 2009) betonar känslan av rotlöshet är utmaning av identitetsskapande hos individen. Intervjupersonerna har berättat att adoption har påverkat deras föräldraskap och relation till deras barn. Det har gjort att de värdesätter relationen till deras barn mer och ser till att de är bättre föräldrar än deras adoptivföräldrar. Adoption har gjort att de känner starkare band med deras barn för att de ser sig själva i deras barn och kan relatera till de, det var något de saknade under uppväxten. Utseendemässiga likheter till deras biologiska barn är viktigt för alla intervjupersoner. Det är som Despax m.fl. (2021, 2022) skriver att det finns en längtan att ha någon som liknar en själv och en längtan till att ha samma blod. Föräldraskapet har visat sig vara ett slags helande för adopterade föräldrar. Deras föräldraskap påverkas av adoption på så sätt att en del intervjupersoner värdesätter högt relationen med sitt barn, upplever en känsla av kontrollbehov och upplever svårigheter vid separation från barnen. Såsom Pinkerton (2011) skriver kan det annorlunda utseende försvåra identitetsskapande, vilket kan vara en anledning bakom att föräldraskapet varit så viktigt för de adopterade. Att ha barn av samma blod har också gjort att en del av intervjupersonerna upplevt ett starkare band till deras egna rötter och försökt föra vidare de olika traditioner till deras egna barn, vilket också bidrar till en identitetsutveckling hos de adopterade.

6.1.2. Hur ställer sig adopterade personer till att själva adoptera?

Resultatet har även visat att majoriteten av de adopterade som blev intervjuade inte själva skulle adoptera. Detta har förklarats utifrån att man går miste om sin identitet, sammanhang, kultur och språket vid adoption och sådan kunskap och rättighet är något som de tycker bör kunna ges det adopterade barnet. De menar också att föräldraskap medför mycket stress och tillsammans med adoption blir det ingen bra kombination då det medför olika konsekvenser. Några av intervjupersoner berättar att de inte frivilligt skulle vilja utsätta ett barn av en annan etnisk härkomst att leva i ett annat land. Adoption anses inte ske utifrån barnets bästa då de anser att barnet ska vara så nära deras ursprungliga plats som möjligt. Genom att ta ett barn från ett samhälle till ett annat kan det resultera i förvirring och otydliga föreställningar om vem man är och därför kan börja uppleva ångest, depression och en känsla av att vara vilse (Stier, 2019). Adoption förklaras som ett trauma och därför ställer sig intervjupersonerna kritiska till att själva adoptera. Utifrån uppsatsens resultat kan man se ett behov av att lyfta mer i forskning de adopterades egna erfarenheter och tankar kring adoption. Adopterades kritiska ställning till att själva adoptera bör fördjupas för att få en större förståelse för vad som inte anses som bra med adoption och hur detta påverkar föräldraskapet. Majoriteten av intervjupersonerna har visat sig ha en dålig anknytning till adoptivföräldrarna vilket i sin tur lett till att deras syn på adoption och föräldraskap påverkats.

Utifrån anknytningsteori är det viktigt för omsorgspersonen och barnet att bilda emotionella band till varandra för att det är en avgörande komponent när det gäller den sociala utvecklingen och för att den kan förutse olika funktionsnivåer. När barn utvecklar trygga anknytningar till sina omsorgspersoner betyder det att de känner sig trygga med föräldrarna och litar på att de ska vara där för de i olika situationer vilket gynnar framtida relationer. När det finns en otrygg eller dålig anknytning brukar det leda till att de inte känner sig trygga, påverkar deras framtida relationer och hur de ser på sig själva, har sämre problemlösningsförmåga, svårigheter att samspela med andra barn, dålig självkänsla och beteendeproblem. Dålig anknytning mellan barn och omsorgspersonen leder också till att barnet kommer att ha svårigheter att anknyta till andra individer i framtiden. Eftersom intervjupersonerna adopterades i olika åldrar var anknytningsprocess redan i gång för några av de. Vissa adopterades i senare ålder vilket anses vara en riskfaktor och påverkar anknytningen till adoptivföräldrarna medan andra adopterades i tidig ålder vilket anses gynna anknytningsprocess då den inte har kommit i gång än (Killén, 2009; Lindblad, 2004; Parrish, 2012). Utifrån resultatet har vi kunnat konstatera att anknytningsprocessen inte har påverkats av intervjupersonernas förmåga att anknyta till sina adoptivföräldrar, det var andra faktorer så som intervjupersonernas förmåga att kunna relatera till sina adoptivföräldrar. Detta visar att åldern inte alltid är anledningen till att anknytningen lyckas eller misslyckas. De som har haft dålig eller misslyckad anknytning till sina adoptivföräldrar har berättat hur detta har påverkat deras relationer med partner, vänner och även familj negativt. Resultatet har även visat att intervjupersonerna har varit väldigt måna om att ha bra anknytning till sina barn.

Dessutom visar resultatet betoning på identitets problematiken hos adopterade individer som är vuxna. I teoridelen lyfte vi upp identitetsskapande process och hur det bidrar till att

man får en känsla av vem man är i förhållande till samhället. Det är viktigt att ha en tydlig föreställning av vem man är för att man inte det kan det leda till att man blir deprimerad, får ångest och känner sig vilse samt förvirrad. Intervjupersonerna har haft olika upplevelse när det gällde hur de känner sig som individer. En har berättat att det har varit svårt för henne att kunna identifiera sig till sina adoptivföräldrar för att de är från en annan generation och förstod inte henne. Detta har gjort att hon har känt sig väldigt ensam och har påverkat hur hon har hanterat hennes känslor. Identitetsteorin säger att identiteter skapas utifrån omgivningens förutsägbarhet och kontinuitet under tidiga åldern men även utifrån etnicitet, kön och klass. Identiteten konstrueras och förändras på basis av sociala, historiska, kulturella, ekonomiska faktorer och stora händelser i livet. Intervjupersonernas identitet har påverkats av hur öppna adoptivföräldrarna har varit om adoptionsprocessen alltså hur mycket de har varit villiga om att prata om intervjupersonernas biologiska föräldrar eller deras härkomst. Det är viktigt att veta vart man kommer ifrån för att när man inte känner till sina rötter bidrar det till otrygghet och vetskapen om att vara adopterade och att ha ett annorlunda utseende förvärrar identitetsskapande. Deras identitet har också påverkats av den sociala omgivningen. Vissa av de har berättat hur folk runt omkring de har varit skyddsfaktorer för de medan andra har berättat att de inte har haft någon, varken vänner eller mentorer, som de har kunnat prata med. Och eftersom adopterade genomgår svåra utmaningar inom varje utvecklingsstadium under deras liv så som att anpassa sig till sina nya hem och sina föräldrar som spädbarn, utveckla en kognitiv förståelse för konsekvenserna av att bli adopterad under medelbarnsåldern, integrera adoptionsrelaterade identitetsfrågor under tonåren och anpassning till föräldraskap i ljuset av deras adoption under vuxenlivet, brottas de med en särartad identitetsproblematik vilket har varit något som de flesta av intervjupersonerna har bekräftat.

På så sätt anser vi även att identitetsteorin vara relevant i vår studie. Men eftersom målgruppen är rasifierade adopterade vuxna hade det varit bra om vi hade fokuserat mer på etnisk identifikation eller rasifierings aspekter och begrepp såväl i teoridelen som vid analys av resultaten för att få en fylligare studie. Trots missen har vi lyckats att koppla resultaten och analys till de teorierna och tidigare forskning som vi har valt.

6.1.3. Kritisk reflektion

Under uppsatsens gång valde vi att avgränsa arbetet till internationella adoptioner. Efter analys av empirin har det framkommit flera reflektioner om rasifiering som de adopterade utsätts för och etnicitet. Eftersom denna avgränsning gjordes borde vi också ha tänkt på att skriva mer om rasifierings aspekter såväl som i tidigare forskning och som en teoretisk utgångspunkt men det var något som vi inte tänkte på. Även ett annat viktigt begrepp eller teoretisk utgångspunkt som vi kunde ha skrivit om och utvecklat i studien kunde ha varit etnisk identitet och dess betydelse vilket var relevant för analys av vårt resultat. Trots att vi har missat detta var dock identitetsfrågan som en generell och mångfacetterat fenomen mer lämplig för tolkning av resultaten. Vidare var anknytningsteori mer relevant för vårt studie eftersom resultaten visade att brist på anknytning för adopterade kunde vara mer problematisk än etnisk tillhörighet. Vi ville undersöka om detta hade påverkat intervjupersonernas förmåga att bilda relationer till partner eller barn. Vi använde också

identitetsteori för att Stier (2019) och Lindblad (2004) skriver att frågor om identitet blir olika viktiga under olika perioder i livet och sambandet mellan anknytning och identitet kan bli viktigare för de adopterade under en eller flera faser i deras liv. Hur mycket man vet och vill veta om sitt ursprung och sin biologiska bakgrund påverkar identitetsutvecklingen. Att inte veta om sin bakgrund, att bli lämnad av en familj och att ha blivit mottagen av en annan kan leda till en splittrad identitetsupplevelse och känsla av rotlöshet. Adopterade genomgår svåra utvecklingsutmaningar som exempelvis att integrera adoptionsrelaterade identitetsfrågor under tonåren och anpassning till föräldraskap i ljuset av deras adoption under vuxenlivet. Vårt studieresultat har också visat att adopterade känner sig rasifierade och upplever att de inte tillhör i samhället trots att de talar språket, kan seder och bruk samt betar sig som svenskar. Hübinette (2007) skriver att de adopterade vittnar om hur den svenska omgivningen hela tiden påminner dem om och rasifierar deras icke-vita kroppar. De blir rasifierade och sammanläkande som annorlunda trots att de talar språket och lär sig beteendet på grund av deras utseendemässiga olikheter. Deras icke-vita utseende blir för den adopterade en olustig och ofrivillig detalj som leder till stress, osäkerhet och kontinuerlig oro. En intervjuperson har berättat hur hon har blivit rasifierad för att hon är asiat och hur män har varit nyfikna på henne som barn för att hon är asiat. Alla som deltog i denna uppsats upplever en känsla av inte tillhöra i samhället på grund av deras utseende och berättar rädsla av att deras barn ska också utsättas för rasifiering.

Utifrån resonemanget ovan anser vi att de valde teorierna var relevant för vår studie. Om vi hade också använt etnicitet och rasifiering som en teori hade vi kunnat analysera resultatet kanske mer djupgående och belysa hur etnicitet och rasifiering påverkar adopterade individer trots att de känner sig som svenskar och trots hur väl anpassade de är efter samhället. Utifrån att resultatet tolkats med hänsyn till de valda teoretiska utgångspunkterna är vi medvetna om att det inneburit vissa brister för studien.

6.2. Metoddiskussion

Den valda metoden för denna studie var en kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervjuer. Eftersom målet var att ta del av upplevelser och erfarenheter ansågs den valda metoden vara relevant för att få en djupare förståelse av det valda ämnet. Undersökningen baserades dock på ett få antal personer och är icke representativ och därför kan resultaten inte generaliseras. Av sex deltagare var det även bara en som var man och detta kan också ha påverkat resultatet. Genom att genomföra en studie med fler män hade det kunnat uppmärksamma genusdimensionen i studien. Om en kvantitativ metod hade använts hade man kunnat nå till en större grupp respondenter däremot kunde det blivit svårt att få fram de olika upplevelser och erfarenheter.

En annan faktor som kunde påverka resultatet är att intervjuerna var endast 30 minuter långa. Längre intervjuer hade kunnat ge deltagarna en större möjlighet att ge mer fördjupade svar och därmed framföra deras upplevelser på ett bättre sätt. Utifrån tidsbegränsningen anser vi ändå att det hade varit svårt med mycket längre intervjuer då en del av materialet

hade kunnat prioriteras bort på grund av tidsbristen. När vi skrev frågorna utgick vi från våra frågeställningar och tänkte inte på att dela in de under olika tema. Vi valde frågor som vi tyckte var passande till studiens syfte och vanliga frågor för att kunna lära känna intervjupersonerna bättre. Eftersom vi inte har fokuserat på rasifieringens aspekt vid intervjuerna kan det också ha påverkat resultatet. Dock ville vi betona att vi har fått en del givande svar som illustrerar deras upplevelse kring dessa aspekter.

7. SLUTSATSER

Slutsatsen som kan dras från intervjuerna och resultatet är att adopterade tycker att adoption har påverkat deras föräldraskap och vilken syn de har på adoption. Det är viktigt att prata om föräldraskap hos adopterade då de är en utsatt grupp och det finns ett stort behov av det. Adoption har även visat sig ha en påverkan på de adopterades föräldraskap till deras biologiska barn då de visat sig uppleva större kontrollbehov, svårigheter vid separation och en stor betoning på att ha samma blod och utseendemässiga likheter. Tillhörigheten till deras barn har visat sig vara viktig och på ett sätt har det även visat sig vara helande för intervjupersonerna då de kunnat känna tillhörighet till någon annan och fört vidare deras kultur och gener. Beroende på hur intervjupersonerna anknöt till sina adoptivföräldrar kunde man se om de har kunnat skapa en egen identitet och kommit över trauman som adoption är i deras liv. Adoption har visat sig vara en faktor som adopterade alltid måste förhålla sig till. Det saknas mycket hjälp till vuxna adopterade individer vilket är något som borde förändras med tanke på hur statistiken ser ut när det gäller självmord och psykisk ohälsa bland adopterade

Eftersom resultatet visar hur rasifierad adoption har stor betydelse för deras upplevelse kan en vidare forskning fokusera mer såväl med kvantitativa som kvalitativa studier på rasifierad adoption hos vuxna adopterade i föräldraskap.

REFERENSLISTA

- Alvesson, M., & Sköldbörg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101 <https://www.tandfonline.com.ep.bib.mdh.se/doi/abs/10.1191/1478088706qp0630a>
- Bremberg, S., & Dalman, C. (2015). En kunskapsöversikt. Begrepp, mätmetoder och förekomst av psykisk hälsa, psykisk ohälsa och psykiatriska tillstånd hos barn och unga. https://www.researchgate.net/publication/272824466_Begrepp_matmetoder_och_forekomst_av_psykisk_halsa_psykisk_ohalsa_och_psykiatriska_tillstand_hos_barn_och_unga_-_EN_KUNSKAPSOVERSIKT
- Brodzinsky, Gunnar, M., & Palacios, J. (2022). Adoption and trauma: Risks, recovery, and the lived experience of adoption. *Child Abuse & Neglect: the International Journal*., 130. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105309>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Uppl. 2). Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Uppl. 3). Liber.
- Cederblad, Höök, B., Irhammar, M., & Mercke, A. (1999). Mental Health in International Adoptees as Teenagers and Young Adults. An Epidemiological Study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*., 40(8)tt, 1239-1248. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00540>
- Clarke, V., & Braun, V. (2016). *Thematic analysis*. *The Journal of Positive Psychology*, 12:3, 297-298, <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>
- Despax, Bouteyre, E., & Azabant-Bonavita, C. (2022). Adoptees' Partners' Conjugal and Coparental Experiences and Their Attitudes Towards Adoption. *Marriage & Family Review*, 58(6), 560–586. <https://doi.org/10.1080/01494929.2022.2056933>
- Despax, J., Bouteyre, E., & Guiller, T. (2021). Comparison of adoptees' and nonadoptees' experience of parenthood and mediating role of dyadic coping. *Journal of Social and Personal Relationships*., 38(2), 544–563. <https://doi.org/10.1177/0265407520962578>
- Despax, J., Bouteyre, E., & Halidi, O. (2021). Refusal versus massive investment: Qualitative study of parenthood among adopted adults in France. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(11), 32219-3242. <https://doi.org.ep.bib.mdh.se/10.1177/02654075211028288>

- Duncan, Woolgar, M., Ransley, R., & Fearon, P. (2021). Mental health and behavioural difficulties in adopted children: A systematic review of post-adoption risk and protective factors. *Adoption & Fostering.*, 45(4), 414–429.
<https://doi.org/10.1177/03085759211058358>
- Edvardsson, B., & Vahlne Westerhäll, L. (2017). *På saklig grund - utredningsarbete inom socialtjänsten*. Gleerups.
- Egan, M., B O'Connor, A., & Egan, J. (2022). Creating a new narrative: A theory of how adopted individuals readjust their adoptive identity in parenthood. 46(3), 318–335.
<https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/03085759221112449>
- Greco, Rosnati, R., & Ferrari, L. (2015). Adult adoptees as partners and parents: the joint task of revisiting the adoption history. *Adoption Quarterly.*, 18(1), 25-44.
<https://doi.org/10.1080/10926755.2014.895468>
- Hammarén, N., & Johansson, T. (2009). *Identitet*. Malmö: Liber.
- Hansson, S., & Ohlqvist, S. (2010). ”Att vara eller icke vara – det är frågan”: En kvalitativ studie om unga adopterade kvinnors identitetsutveckling.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:322049/FULLTEXT01.pdf>
- Hübinette, T., & Tigervall, C. (2008). *Adoption med förhinder – Samtal med adopterad och adoptivföräldrar om vardagsrasism och etnisk identitet*. Mångkulturellt Centrum.
- Hübinette, T., & Tigervall, C. (2016). Erfarenheter av rasifiering hos adopterade och adoptivföräldrar. Om betydelsen av ett icke-vitt utseende i den svenska vardagen. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 15(3–4), 220-238.
<https://doi.org/10.3384/SVT.2008.15.3-4.2569>
- Hübinette, T. (2007). Rasifierade erfarenheter och transrasiala identifikationer i utlandsadopterade svenskars självbiografier. [10.18261/ISSN1504-3037-2007-02-03](https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3037-2007-02-03)
- Johansson, I & Kristersson, M (2019). Den tillräckligt bra föräldern - Professionellas bedömningar av föräldraförmåga. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1488204/FULLTEXT01.pdf>
- Kalman, H (2013). Kunskap och Samhälle. I A. Blom, B., Morén, S., & Nygren, L. (Red.) *Kunskap i socialt arbete: Om villkor, processer och användning* (s. 63–77). Natur och Kultur.
- Killèn, K. (2009). *Barndomen varar i generationer - Om förebyggande arbete med utsatta familjer*. Studentlitteratur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Lindblad, F. (2004). *Adoption*. Lund: Studentlitteratur.
- Martinell Barfoed, E. (2008). *Berättelser om adoption*. Socialhögskolan: Lunds universitet.

BILAGA A

Informationsbrev - Brev till intervjupersoner

Hej!

Vi är två socionomstudenter från Mälardalens Universitet Eskilstuna/Västerås som läser termin 6 på socionomprogrammet. Vi som skriver uppsatsen heter Merveille Mukanya och Sofi Ahmad Pour Kermanshahi.

Vi håller just nu på med vårt examensarbete som syftar till att undersöka föräldraskapet hos individer som har blivit adopterat när de var barn och hur adoption, som en livslångs process, har påverkat deras syn på föräldraskap. Vi vill gärna träffa dig för en intervju där vi kommer att ställa olika frågor angående din syn på dessa frågeställningar.

Intervju kommer att ta ca 30 minuter och kommer att utföras digitalt. Vi är angelägna om att ta del av det ni har att berätta och därför önskar vi att få spela in samtalet vid medgivande. Detta för att vi inte ska missa något och för att kunna transkribera det som blivit sagt på ett så korrekt sätt som möjligt. Uppgifterna kommer att behandlas konfidentiellt och svaren kommer endast att användas i utbildningssyfte. Ljudfilen kommer att raderas efter att examensarbete har blivit godkänt. Din identitet och arbetsplats kommer att anonymiseras i det material som vi kommer att analysera och presentera. Du kan när som helst avbryta eller hoppa av intervjun ifall du inte längre vill medverka. Vid eventuella frågor eller funderingar, tveka inte att kontakta oss.

Stort tack för ditt deltagande!

Med Vänliga Hälsningar Sofi Ahmad Pour Kermanshahi och Merveille Mukanya

Handledare: Eric Svanelöv

Merveille Mukanya - mba20002@student.mdu.se

Sofi Ahmad Pour Kermanshahi - sai20003@student.mdu.se

BILAGA B

Intervjufrågor

- Berätta gärna lite om dig själv såsom ålder, sysselsättning, civilstatus.
- Vart är du född och hur gammal var du när du adopterades?
- Hur upplever du att vara i en kärleksrelation?
- Har adoption påverkat din psykiska hälsa?
- Känner du tillhörighet till din adoptivfamilj? Finns det något som gör att du känner så?
- Hur ställer sig adopterade personer till att själva adoptera? Utveckla gärna
- Hur upplever adopterade föräldrar sitt föräldraskap? Har din adoption påverkat ditt föräldraskap på något sätt? Hur du ser dig själv som förälder? I sådana fall hur?
- Tycker du att det finns tillräckligt med hjälp för adopterade individer i Sverige?
- Upplever du att det finns någon press om att du ska vara tacksam över att du har blivit adopterad och fått ett bättre liv?
- Skulle du säga att adoption är en slags trauma för dig?
- Hur upplevde du att det var att bli intervjuad? Väckte det några tankar om din adoption?
- Har du några tankar, reflektioner eller synpunkter angående intervjun? Finns det någonting vi kunde ha gjort annorlunda?

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016-15 36 00
E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdh.se